

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARININ KİŞİLİK TİPLERİNİN
GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PINAR ELÇİ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ OLCAY YILMAZ

Ankara, 2019

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARININ KİŞİLİK TİPLERİNİN
GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PINAR ELÇİ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ OLCAY YILMAZ

Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

Pınar Elçi tarafından hazırlanan "Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Kişilik Tiplerinin Gelişimi Üzerine Etkisi" başlıklı bu çalışma, 13.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Gülden BİLAL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Başak KARATEKE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Pınar ELÇİ

13/06/2019

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük desteği olan, beraber çalıőmaktan keyif aldığım ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ' a teşekkür ederim.

Yaőamımın her zorlu sürecinde her daim desteklerini bir an olsun üzerimden eksik etmeyen, hayatımın her döneminde maddi manevi fedakârlıklarını benden esirgemeyen aileme bu zorlu sürecimde de yanımda oldukları için teőekkürlerin en büyüğünü borç bilirim.

Hayat arkadaşım, eşime destekleri için teşekkür ederim.

Hayatıma kattıkları güzelliğler için canım oğullarım Tuna ve Mert' e teşekkür ederim.

ÖZET

ELÇİ, Pınar. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Kişilik Tiplerinin Gelişimi Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Bu araştırmanın amacı; çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik tiplerinin gelişimi üzerinde etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu; 2018/2019 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde bulunan iki vakıf üniversitesinin PDR 1., 2., 3., ve 4. sınıf lisans öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formuyla birlikte “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği” ve “Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Kısa Formu”2018-2019 eğitim- öğretim yılında 72 erkek 228 kız toplam 300 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada parametrik testler olan One-way Anova Varyans (Tek Yönlü Anova), bağımsız iki grup T-testi ve Pearson Korelasyon kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, erkeklerin kadınlara göre fiziksel istismar boyutu daha yüksektir. Orta düzeyde geliri olan katılımcıların, iyi ve çok iyi seviyede olan katılımcılara göre duygusal istismar boyutu daha yüksektir. Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği ve beş faktör kişilik ölçeği, çocuk sırasına göre farklılaşmamaktadır ($p>0,05$). Dışa dönüklük ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal boyutları arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Deneyime açıklık ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal boyutları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). Uzlaşılabilirlik ile fiziksel istismar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur ($p<0,05$). Cinsel istismar ve duygusal istismar ile beş faktör kişilik envanteri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Benzer bir şekilde diğer çocukluk dönemi örselenme yaşantıları boyutları ile beş faktör kişilik envanteri boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Sonuç olarak çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ileriki dönemlerde bireylerin kişilik yapısında etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Örselenmesi, Kişilik Tipleri, Beş Faktör Kişilik Özellikleri.

ABSTRACT

ELÇİ, Pınar. The Effects of Childhood Traumatic Experiences on The Development of Personality Types, Master's Thesis, Ankara, 2019.

The aim of this study is to explain the effects of childhood traumas on personality types. The study was conducted on the university students of two foundation University, in Ankara during the 2018-2019 academic year. 'Childhood Traumas Scale', 'The Short Form of Five-factor Personality Scale' and the general information form have been conducted on 300 students including 72 boys and 228 girls. In the study, parametric tests such as 'One-way Anova', 'T- test of Independent Two Groups' and the 'Pearson Correlation Test' have been conducted. According to the results of the study the number of the boys who suffered from child abuse is higher than the girls. Childhood traumas scale and five factor personality scale doesn't make any difference according to the order of the child among his/her siblings ($p > 0,05$). It can be understood that there is a positive and statistically meaningful correlation between extroversion and physically and emotionally negligence ($p < 0,05$). There is a negative and meaningful correlation between the openness to experience and physically and emotionally negligence ($p < 0,05$). There is a positive and statistically meaningful correlation between being compromising and physical abusement ($p < 0,05$). There isn't a meaningful correlation between the sexual abusement and emotional abusement ($p > 0,05$). Similarly, there isn't a meaningful correlation between the dimension of the childhood traumas and the dimension of five-factor personality scale ($p > 0,05$). As a result, it has been observed that childhood traumas are effective on personality types.

Key Words: Childhood Traumas, Personality Types, Five Factor Personality characteristics.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL VE ONAY	ii
BİLDİRİM	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	4
1.2. Alt Problemler	4
1.3. Araştırma Denenceleri	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Tanımlar	7
1.6. Sayıtlar	8
1.7. Sınırlılıklar	8
BÖLÜM 2	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları	9
2.2. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Türleri	12
2.2.1. Fiziksel İstismar	12
2.2.2. Duygusal İstismar	14
2.2.3. Cinsel İstismar	16
2.2.4. İhmal	18

2.3. Kişilik ve Kişilik Tipleri	19
2.3.1. Kişilik Tanımları	19
2.3.2. Kişilik Kuramları	20
2.3.2.1. <i>Freud' un Kişilik Gelişimi Kuramı</i>	21
2.3.2.2. <i>Erikson'un Kişilik Gelişimi Kuramı</i>	22
2.3.3. Kişilik Tipleri	23
2.3.3.1. <i>Beş Faktör Kişilik Modeli</i>	23
2.4. İlgili Araştırmalar	26
2.4.1. Çocukluk Örselenme Yaşantıları ile İlgili Araştırmalar	27
2.4.1.1. <i>Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar</i>	27
2.4.1.2. <i>Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar</i>	30
2.4.2. Kişilikle İlgili Yapılmış Çalışmalar	32
2.4.2.1. <i>Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar</i>	32
2.4.2.2. <i>Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar</i>	35
BÖLÜM 3	38
YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Evren ve Örneklem	38
3.3. Veri Toplama Araçları	38
3.3.1. <i>Kişisel Bilgi Formu</i>	39
3.3.2. <i>Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu (ÇÖYÖ-KF)</i>	39
3.3.3. <i>Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu</i>	40
3.4. İşlem Yolu	41
3.5. Verilerin Çözümlemesi	41
BÖLÜM 4	43
BULGULAR	43
4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri	43

4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Çalışma Grubu Üzerindeki Güvenirlikleri	44
4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri	45
4.4. Cinsiyete Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Envanterinin Karşılaştırılması	46
4.5. Yaşa Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması	47
4.6. Gelir Durumuna Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması	50
4.7. Çocuk Sırasına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nin Karşılaştırılması	53
4.8. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Ölçeği Arasındaki İlişki	55
BÖLÜM 5	56
TARTIşMA VE YORUM	56
5.1. Demografik Gruplar Arası Bulguların Tartışılması ve Yorumu	56
5.2. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu	58
BÖLÜM 6	61
SONUÇ VE ÖNERİLER	61
6.1. Sonuç	61
6.2. Öneriler	62
6.2.1. <i>Politika Yapıcılara Dönük Öneriler</i>	62
6.2.2. <i>Psikolojik Danışmanlara Dönük Öneriler</i>	62
6.2.3. <i>Araştırmacılara Dönük Öneriler</i>	63
KAYNAKÇA	64
EKLER	75
EK-1: Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-KF	75
EK-2: Beş Faktör Kişilik Ölçeği	76

EK-3: Kabul Onam Formu	77
ÖZGEÇMİŞ	78

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan simgeler ve kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

ÇÇÖYÖ

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	43
Tablo 4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri	44
Tablo 4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri	45
Tablo 4.4. Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu'nun Karşılaştırılması	46
Tablo 4.5. Yaşa Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Karşılaştırılması.....	48
Tablo 4.6. Yaşa Göre Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	49
Tablo 4.7. Gelir Durumuna Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Ölçeğini Karşılaştırılması.....	51
Tablo 4.8. Gelir Durumuna Göre Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	52
Tablo 4.9. Çocuk Sırasına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının Karşılaştırılması.....	53
Tablo 4.10. Çocuk Sırasına Göre Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması.....	54
Tablo 4.11. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Envanteri Arasındaki İlişi.....	55

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eskidir çocuklara kötü davranmak. Eski çağlardan bu yana çocuklar fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete, ekonomik olarak sömürülmeye, ölüme veya daha farklı istismarlara maruz kalmıştır (Polat, 2007). Çocukların yaşadıkları bu kötü durum psikolojik sıkıntıların dışında hayat boyu birçok sağlık durumunu da etkilediği belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgulara her geçen gün bir yenisi daha eklenmektedir. Böylece bireylerin ruh sağlığını olumsuz etkileyen nedenler çoğu kuramcı ve araştırmacının çalışma konusu olmuştur (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012).

Bu kuramcılardan biri olan Freud, insanların yaşamlarının ilk yıllarının önemli olduğunu ve bu dönemde yaşanan olayların, onların kişilik gelişimi üzerinde etkili olduğunu savunmaktadır (Geçtan, 2002). Doğum ile beraber genetik ve çevresel etkenler kişiliğin ortaya çıkışında birbirlerinden çok etkilenirler. Kişiliğin ortaya çıkışında sürekli genden ve çevreden gelen uyarıcıların etkisinde olan kişiliğin temelinde kalıtım, aile içi yaşam, aile dışı yaşam şartları, toplumsal normlar, öğrenilmiş özellikler gibi farklı etkenler bulunmaktadır (Aktaş, 2006). Kişiliğin, genetik ve çevresel faktörlerden etkilendiği vurgulanırken, ilk çocukluk sürecinde çocuk ve anne baba ilişkisinin ve sosyal çevrenin de önemli bir paya sahip olduğu belirtilmiştir (Sevi, 2009). Bu nedenle, çocuğun doğduğu an itibariyle ebeveyn ya da bakım veren kişinin çocuk üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bu durum çocuğun gelecekteki hayatının biçimlenmesinde önemli bir yer tutar. Çocuğun ebeveynleri tarafından, istismara maruz kalması çocuğun gelişimini, psikolojisini ve davranışsal durumunu olumsuz yönde etkileyecektir (Öztürk, 2015). Çocuğun maruz kaldığı örselenme yaşantılarının, bireylerin kişilik gelişiminde oldukça önemli bir rolünün olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda kişilerin ilk dönem yaşantılarını, ailesel ve sosyal yapılarını, ekonomik durumlarını öğrenmek şimdi ki sahip oldukları şemalarını, ruhsal durumlarını ve kişilik özelliklerini de bilmek demektir (Karayığit, 2018).

Çocuğa zarar veren eylem ya da eylemsizliklerin hepsi çocukluk çağı örselenme yaşantısıdır. Ayrıca çocukluk dönemi örselenmesi ihmal ve istismarı da içerisinde barındırmaktadır. Bu olumsuzluklar neticesinde çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da

psikososyal açıdan zarar görmesi söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004). Çocuğun karşılaşmış olduğu bu örselenme yaşantılarının toplumsal bir sorun olduğu da değerlendirilmektedir. Örselenme yaşantıları farklı kültür, din ve sosyal gruplarda görülmekle birlikte ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük seviyede olması ya da stres etkenleri de istismara maruz kalma ihtimalini arttırmaktadır. Böylece örselenme yaşantısı geçiren kişilerin mevcut buldukları dönemde ve gelecek dönemlerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Turan ve Tıraş, 2016). Başgül (2010), örselenme yaşantılarının her zaman gündemde olduğunun üzerinde durarak bu olumsuz durumun yalnızca aile problemi olmadığını eğitim, iş, sosyal ve hukuksal alanlara tesir eden bir sorun olduğunu ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili kurumlardaki yetkin kişilerin çok yönlü çalışma halinde olmalarının önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Çocuklukta yaşanan örselenme yaşantıları, sonraki dönemlerdeki rahatsızlıklar için risk oluşturmaktadır. Maruz kalınan örselenme yaşantıları içinde kişiyi çok yönlü etkileyen, psikolojik izler oluşturan duygusal, fiziksel, cinsel travmalar olabileceği gibi duygusal, fiziksel ve cinsel ihmal durumları da bulunmaktadır. Bu travmalar kişilerin sosyal hayatlarında sorunların oluşmasına neden olmakla birlikte bu örselenme yaşantılarını biçimlendirecek benliklerinin oluşmasını engellemektedir. Kişilerin bağ oluşturdıkları birincil bakım veren insanlarla olan yapı sekteye uğradığında, bireylerin en temeldeki benlikleride zarar görmektedir (Herman, 2007). Bu hususla ilgili olarak Başgül (2010) çalışmasında ensest vakalarında çocuğun tanıdığı, yakını olan bireylerce tehdit veya şiddetle değil de kandırma ile cinsel istismara maruz kaldığını söylemektedir. Böylece benliği zarar gören bireyin kimlik bulmada sosyal, psikolojik problemlerle karşılaşabileceği ve yakını tarafından istismar edilen çocuğun daha çok psikolojik olarak etkilendiği belirtilmektedir.

Herbisan (1996) da çocukluk dönemindeki istismar yaşantılarının fiziksel ve bilişsel sağlığı olumsuz etkileyeceğini stres ve sıkıntı gibi sorunları ortaya çıkaracağını belirtmiştir (akt. Arslan, 2016). Bu düşünceyi destekleyen bir çalışmada, çocuklukta cinsel istismara maruz kalan bireyin uzun süre olumsuz durumların olabileceği vurgulanarak uyku sorunu, depresif semptomlar, okula uyum sağlamada problem yaşama, kavgacı olma, öfke kontrolsüzlüğü gibi davranışsal problemlerin olduğu tespit edilmiştir (Başgül, 2010).

Çocuklukta yaşanan istismar ve ihmal yaşantılarının kişiliği de etkilediği gözlemlenmektedir. Örselenme yaşantılarının genel olarak tanıdık çevre tarafından yapıldığı bildirilmektedir. Özellikle tanıdığı biri tarafından istismara maruz kalan ergen bireyin, zihinsel açıdan gelişmişliği olduğu için örselemeyi yapan tarafa karşı umut kırıklığı ve ihanete uğramışlık duygusu içselleştirilmektedir. Bu hususta kişinin ilerleyen süreçte yapıcı olmayan, öfkeli davranışlarda bulunması görülebilmektedir (Turan ve Tıraş, 2016).

Alan yazında örselenme ve kişilik farklı bakış açılarıyla ele alınmış ve çocukluk dönemindeki yaşantıların hayatımızı, psikolojimizi, davranış ve tutumlarımızı etkilediği belirtilmiştir. Bu çalışmada, kişilik özelliklerinden sadece Beş Faktör Kişilik Modeli özellikleri değerlendirilmiştir. Kişiliğin temel niteliklerini belirleyen, tanımlayan modellerden biri olan beş faktör modeli, kişiliği analiz etmede farklı bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Beş faktör yaklaşımının temelini, farklı kişilik özelliklerinin, kültürlerin günlük hayatlarındaki ifadelerine yansıtacağı ve kişisel farklılıkların dilde çeşitli sözcükler şeklinde kodlanacağı görüşü oluşturmaktadır (Somer, 1998). Beş faktör modeli büyük ölçüde kişilik özelliklerinin yerinde sınıflandırılması olarak kabul edilmektedir (McCrae ve Costa, 2006). Bu model; çeşitli kişilik yapılarının uyumunu sağlayarak farklı fikirlere sahip araştırmacılar arasında uzlaşmayı oldukça kolaylaştırması, kişilik özellikleri ve davranışlar arasındaki ilişkinin sistemli bir şekilde incelenmesine fırsat sağlaması, kişiliği beş alt etmene ayırarak kişiliğe yönelik genel bir tanımlamada bulunması nedeniyle literatürde kabul edilmiştir (Sevi, 2009).

Buna ek olarak, Beş Faktör Kişilik Modeli, beş boyutta isimlendirilmektedir (McCrae ve Costa, 2003). Birçok araştırmacı farklı isimler kullansa da boyutlar için en çok kullanılan isimler, nevrozizm, dışadönüklük, gelişime açıklık, uyumluluk ve sorumluluktur (Burger, 2006).

Dışadönük olan kişiler, sosyal, konuşkan ve aktifken; içedönük olan kişiler sıkılgan, çekingen ve temkinlidirler. Uyumlu olan bireyler, sakin, itaatkâr, cömert, işbirlikçi ve alçak gönüllüken; uyumlu olmayan bireyler sinirli, acımasız, katı ve kuşkucudurlar. Deneyime açıklık özelliği baskın olan bireyler, entelektüel, yaratıcı, duyarlı ve açık görüşlüken; deneyime açıklık özelliği düşük olan bireyler gerçekçi, duyarsız ve gelenekçidirler. Öz disiplinli olan kişiler, özenli, kusursuz, sorumluluk sahibi ve titizken; öz disiplini olmayan bireyler sorumsuz, düzensiz ve dağınıktırlar. Nevrotizm

özelliği yüksek olan kişiler, kaygılı, depresif, öfkeli ve güvensizken; nevrotizm özelliği düşük olan kişiler sakin, öz güvenli ve duygusal açıdan dengeli olarak bilinmektedirler (Roccas, Sagiv, Schwartz ve Knafo, 2002).

Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişinin sonraki yaşamında ne ölçüde ve nasıl etkide bulunduğunu, bu etkinin bireylerin davranışlarında, kişiler arası ilişkilerinde ve kendi içinde nasıl olduğunu bilmek önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik tiplerinin gelişimi üzerindeki etkisine dair incelemelerde bulunulmuştur.

1.1. Problem

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bu çalışmanın problem cümlesi “eğitim fakóltesi PDR lisans öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları kişilik tiplerinin gelişimi üzerinde etkili midir?” olarak belirlenmiştir. Bu genel problem doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır;

1.2. Alt Problemler

- a. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları cinsiyet durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- b. Genç yetişkinlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları demografik durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- c. Genç yetişkinlerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile kişilik özellikleri (dışadönüklük, nörotisizm, uyumluluk, gelişime açıklık, öz-disiplin) arasında bir ilişki var mıdır?
- d. Fiziksel örselenme ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
- e. Duygusal örselenme ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
- f. Cinsel örselenme ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
- g. İhmal ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırma Denenceleri

Araştırmanın denenceleri ise aşağıda sıralandığı şekilde belirlenmiştir.

- a. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları cinsiyet açısından farklılık gösterir.
- b. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile en çok ikamet edilen yer ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- c. Doğum sırasına göre ailedeki ilk çocukların çocukluk çağı örselenme yaşantıları ailedeki diğer çocukların çocukluk çağı örselenme yaşantılarından daha fazladır.
- d. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile beş faktör kişilik özellikleri (dışadönüklük, nörotisizm, uyumluluk, gelişime açıklık, öz-disiplin) arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- e. Fiziksel örselenme düzeyi ile beş faktör kişilik özellikleri (dışadönüklük, nörotisizm, uyumluluk, gelişime açıklık, öz-disiplin) arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- f. Duygusal örselenme düzeyi ile beş faktör kişilik özellikleri (dışadönüklük, nörotisizm, uyumluluk, gelişime açıklık, öz-disiplin) arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- g. Cinsel örselenme düzeyi ile beş faktör kişilik özellikleri (dışadönüklük, nörotisizm, uyumluluk, gelişime açıklık, öz-disiplin) arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- h. İhmal edilme düzeyi ile beş faktör kişilik özellikleri (dışadönüklük, nörotisizm, uyumluluk, gelişime açıklık, öz-disiplin) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bireyin kişilik yapısını biyolojik faktörler, ailesel faktörler, sosyal faktörler, kültürel faktörler bir bütün olarak etkilemektedir. Kişilik gelişimi çeşitli kuramcılar tarafından farklı bakış açıları ile ele alınmıştır. Freud'a göre insan hayatının ilk altı yılı; Erich Fromm'a göre çocuğun büyüdüğü toplum, çevre, anne ve baba tutumları; Karen Horney'e göre çocuğun sevgisiz kalması ve ihmal edilmesi; Alfred Adler'e göre erken çocuklukta olumlu olumsuz yaşantılar ve aile bütünlüğü, ileride çocuğun sahip olacağı kişiliği etkilemektedir (Toplu-Demirtaş ve Yalçın, 2017).

Çocuğun okul öncesi döneminde anne babası, yakın aile bireyleri ve sosyal çevresi tarafından gördüğü olumlu olumsuz davranışlar çocuğun yaşamını şekillendirmesi açısından önemlidir; çünkü çocuğun ilk sosyalleştiği yer ailesidir. Yaşamın bu ilk dönemlerinde çocuk yakın çevresindeki bireyleri kendine model almak ister. Şayet çocuğun seçtiği bu modelin kişilik yapısında sorunlar varsa bu olumsuz kişilik yapılanmasının çocuk üzerinde olumsuz etki yaratabileceği olasıdır. Aile ve çocuk arasında kurulan ilişki ileride çocuğun sosyal çevresine ve hayata karşı oluşturacağı algı ve davranışların örülmesinde önem taşır. Çocuk okul hayatına başladığında arkadaşlık ilişkileri kurar ve oyun grubuna dahil olur. Bu oyun grubu çocuğun sosyal davranışlarını

etkiler ve ilk sosyal çevresi olan ailesinin kendisine kazandırdığı tutum ve davranışları değiştirebilir. Yani ilk çocukluk döneminde aile içindeki yaşantılar okul döneminde de diğer bireyler ve akranlarla olan yaşantılar kişilik yapılanmasında oldukça önemlidir. Bunların dışında küçük yaşta alınan olumsuz uyarımlar yani ebeveyn kontrolü dışında izlenen şiddet ve cinsel içerikli sahneler, oynanan bilgisayar oyunları çocukların psikolojik sağlıklarını bozabilir (Yavuzer, 2001).

Ailede ilişkiler bozursa ebeveynler arasındaki problemler ve çocuğa karşı örseleyici davranışlar geleceğin yetişkini olan çocukların psikososyal durumlarını ve ruh sağlıklarını bozar. Ayrıca ileride toplumdaki diğer bireylere de zarar vererek toplumun huzurunu olumsuz etkiler. Çocuklar ailedeki bireyleri kendine model alır, önünde bozuk bir yapıya sahip model varsa çocuğun da ileride bu yapıdan etkilenmesi olasıdır. Örselenmiş çocuklar eğitim hayatlarında, arkadaş ilişkilerinde sorunlar yaşayıp alt ıslatma, intihar, suça yönelme gibi psikolojik problemlerle de karşılaşmaktadırlar. (Arıkan, 1988)

Konuyla ilgili bir çalışmada fiziksel şiddet ve ihmâl gibi örselenme yaşantısına maruz kalan çocukların, problem çözme ve soyutlamayı içeren bilişsel eksikliklerinin olduğu saptanmıştır (Nolin ve Either, 2007). Ayrıca yapılan daha farklı araştırmalar örselenmiş çocukluk yaşantısı geçiren yetişkinlerin ileriki hayatlarında psikososyal sorunlarının devam edeceğini ve dürtüsel davranışlarının ortaya çıkacağını, kendilerini kontrol etmede sorunlar yaşayarak suça meyilli veya sağlıklı olmayan davranışlarda bulunabileceklerini belirtmektedir (Street, Gibson ve Holohan, 2005; Akt: Pekdoğan, 2017).

Son olarak Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesinde de belirtildiği üzere daha erken reşit olma durumu dışında, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılmaktadır. Fiziksel ve zihinsel olgunluğa erişmemiş olan çocuk, özel bakıma ve himayeye ihtiyaç duyar. Bu sözleşmeye göre çocuğun, yasal velileri, ebeveynleri veya çocuğun bakımından sorumlu herhangi biri tarafından cinsel, fiziksel ve psikolojik gelişimine yönelik incinme, şiddet ya da istismara ve ihmale maruz bırakılmasının önüne geçmek adına devletlerin bütün yönetsel, toplumsal, yasal ve eğitime ilişkin önlemleri alması gerekmektedir (Birleşmiş Milletler, 1989).

Alan yazındaki bu açıklamalar ve çocuk hakları sözleşmesinin ilk maddesi dikkate alınarak araştırmanın önemi aşağıdaki maddelerde özetlenmiştir:

- a. Bu çalışmanın ilgili alanyazına ve bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- b. Toplumda psikolojik sağlığı yerinde bireylerin yetiştirilmesi ve örselenme yaşantılarının önlenmesi konusunda bu araştırmanın katkıları olacağı düşünülmektedir.
- c. Bu ve benzeri çalışmalar yoluyla kişilik tipleri üzerinde çocukluk örselenme yaşantıları ve hangi tür örselenme yaşayan grupların, kişilik özellikleri açısından risk grubunu oluşturduğu tespit edilebilecektir.
- d. Bu çalışma, riskli grupların tespiti sonrasında erken müdahale amacıyla psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin planlanması ve uygulanmasına katkı sağlayabilecektir.

1.5. Tanımlar

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları: Ebeveyn veya bakıcı gibi bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan, çocuğa zarar veren eylem ya da eylemsizliklerin hepsi çocukluk çağı örselenme yaşantısıdır. Bu olumsuzluklar neticesinde çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da psikososyal açıdan zarar görmesi söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004).

Kişilik: Kişilik kişinin kendine has istikrarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanabilir. (Burger, 2006)

Beş Faktör Kişilik Kuramı: Birden fazla disiplinde ve farklı kültürlerde uygulanabilen, yüksek güvenilirlik sonuçları ve evrensel nitelikte olan bir kuramdır (Jani vd., 2014; Öztürk, 2016). Costa Jr ve McCrae, sonraki çalışmalarında, Beş Faktör Kişilik Kuramı'nın beş alt boyutunu; nevrotiliklik, dışadönüklük, gelişime açıklık, uyumluluk ve sorumluluk şeklinde tanımlamışlardır (Sommer ve Goldberg, 1999).

İstismar: İstismar, çocuğun gelişimini, büyümesini, psikososyal durumunu etkileyen ve hayatında kalıcı bir iz bırakan, evde, okulda, sokakta, oyun alanlarında karşılaşılabileceği toplumsal bir sorundur (Çağlarırnak, 2006). Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını dört farklı şekilde ele almıştır (World Health Organization, 2011).

- a. Fiziksel istismar
- b. Cinsel istismar
- c. Duygusal istismar
- d. İhmal

1.6. Sayılılar

Araştırmanın temel sayılıları aşağıda verilmiştir.

- a. PDR lisans öğrencilerinin ölçek maddelerine doğru ve yansız cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.
- b. Veri toplama amacıyla seçilen “Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu” ve “Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği KF” ölçeklerinin araştırılan yapıları yeterli düzeyde ölçtüğü varsayılmıştır.
- c. Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği düşünülmektedir.
- d. Kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.
- e. Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve beş faktör kişilik özellikleri bilimsel olarak ölçülebilen kavramlardır.

1.7. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıklarına aşağıda yer verilmiştir.

- a. Ankara ilinde uygulama yapılan vakıf ve özel üniversitelerdeki öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.
- b. Araştırma bulguları Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeğinin ölçtükleri maddeler ile sınırlıdır.
- c. Çalışma 2018 yılında elde edilen bilgi ve bulgularla sınırlıdır.
- d. Araştırma, örneklem grubunun ölçeklere verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
- e. Araştırma çalışmanın alt problemlerinde yer alan sorular ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde istismar ve kişilik ile ilgili kuramsal bilgiler özetlenmiştir. Ayrıca araştırma konusu ile ilgili çalışmalar sunulmuştur.

2.1. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları

Çocukluk hayatın yapı taşı olduğu bir dönemdir, insanların hayatının ve kişiliğinin şekillendiği bir süreç olması nedeniyle çok önemlidir. Bireylerin sağlıklı bir psikolojiye ve kişiliğe sahip olabilmesi, çocukluk döneminde ki deneyimlerine dayanır. Çocukluk çağında karşılaşılan istismar yaşantılarının yalnız bu olumsuz deneyimlere maruz kalındığı dönemde değil, yaşamın ilerleyen evrelerinde de etkili olduğu düşünülmektedir (Odacı ve Türkan, 2018).

Bu tür olaylardan biri olan istismar, kolay tanımlanamayan bir olgudur. Bunun sebeplerinden biri, bu kavramın, toplumlara, kültüre göre değişiklik göstermesidir. Mesela, istismar olduğu düşünülebilecek bir davranış, ebeveynler tarafından bu davranışın çocuğun saygıyı, disiplini ya da terbiyeyi öğrenmesi amaçlı olduğu gibi nedenlerle normal bir davranış olarak nitelendirilebilmektedir (Topçu, 2009).

Ebeveyn veya bakıcı gibi bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan, çocuğa zarar veren eylem ya da eylemsizliklerin hepsi çocukluk çağı örselenme yaşantısıdır. Bu olumsuzluklar neticesinde çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da psikososyal açıdan zarar görmesi söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004). Amerika'daki "Çocuk istismarı ve önleme kanunu", ebeveyn veya diğer erişkinler tarafından ölümle sonuçlanan ya da çocuğa ciddi zarar veren fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmali örselenme yaşantısı olarak kabul edip aynı zamanda çoğu devletin örselenme türlerini fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmal olarak kabul ettiğini belirtir (Child Welfare Information Gateway, 2013).

Çocuğa kötü muamele, ebeveynler ve diğer aile üyeleri, bakıcılar, arkadaşlar, tanıdıklar, yabancı insanlar, yetkili diğer kişiler öğretmenler, askerler, polis memurları ve din adamları gibi, işverenler, sağlık çalışanları ve diğer çocuklar tarafından, fiziksel ve

duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ve ihmalkar muamelenin yanı sıra çocukların ekonomik veya başka şekilde sömürülmesinin yani çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da bilerek geciktirilmesi çocuğun nörolojik, bilişsel ve duygusal gelişimine ve genel sağlığına zarar verir. Çocuk istismarı uluslararası düzeyde ciddi bir halk sağlığı, insan hakları, hukuki vesosyal mesele olarak görülür (World Health Organization, 2011).

Aile ortamı ve ebeveyn tutumları çocukların kişilik yapılarının gelişimi ve psikolojik sağlığı açısından önem arz etmektedir. Toplumun ve onların geleceğini etkilemektedir. Ana- babalar farkında olarak ya da farkında olmayarak çocuklarına şiddet uygulama, onları dikkate almama, ihmal etme gibi kötü davranışlarda bulunabilir ve bu davranışlar ileride hem toplumun hem de çocukların ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir (Ünal, 2008).

Çocukluk döneminde yaşanan travma, istismar gibi durumların pek çok nedeni vardır. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda, anne ve babaların eğitim eksikliği, ekonomik zorluklar, kişisel sorunlar, toplumdaki normlar, değerler ve kültür, ülkedeki sağlık ve sosyal alandaki eksiklikler, var olan yasaların uygulanmasındaki sorunlar ve kanuni boşluklar bu nedenlerden sadece birkaçıdır.

Çocukluk dönemi travmalarının nedenleri maddeler altında toplanmıştır. Bunlar;

- a. Maddi olanaksızlıklar, ailedeki çocuk sayısının fazla olması gibi nedenlere bağlı olarak ebeveynlerin çocuklarına yeterli ilgi ve alakayı gösterememesi
- b. Devletin sosyal ve ekonomik olarak desteğinin talep edilen düzeyde olmayışı ve bu konu üzerine yeteri kadar eğilmemesi
- c. Topluma yerleşmiş ilke ve inançların oluşturduğu baskı, önyargı ve dışlama
- d. Kişisel sorunlarla alakalı olarak çocuğun sosyalleşememesi ve yaş grubu tarafından kabul görmemesi, ötekileştirilmesi
- e. Aile içinde yaşanan problemler, anne ve baba arasındaki iletişim problemleri, aile içerisindeki gerginlik ve bu olumsuzluğun çocuktaki yansımaları
- f. Aile bireylerinde madde kötüye kullanımının olması ve bağımlılığın gerçekleşmesi çocuğu her yönden olumsuz etkileyerek istismara uğramasına sebebiyet vermektedir.
- g. Aile içerisinde ki problemlerle aile büyüklerinin sağlıklı şekilde başa çıkamaması

- h. Erken yaşta ve zorla yapılan evlilikler, bu evlilikleri gerçekleştiren kişilerin hem bilinçsiz olmaları hem de kendilerini anne baba olmaya hazır hissetmemeleri
- i. İç veya dış göç sonucunda çocuğun ve ailenin uyum sorunu yaşaması, ailenin bu göç durumuna bağlı olarak ekonomik ve sosyal sorunlarla karşılaşması

Ailedeki her çocuk aynı şekilde örselenmeye maruz kalmaz. Aile içinde bazı çocuklar bu konuda daha riskli durumdadır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar fiziksel ve psikolojik sorunları olan örneğin; fiziksel engeli olan veya iletişim kurmakta güçlük çeken, premature doğan, öğrenme güçlüğü olan veya davranışsal bir problemi olan, hiperaktivite veya saldırganlık durumu yaşayan çocukların istismarla ilgili daha fazla risk altında olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalar önemli bir gerçeği daha ortaya çıkarmaktadır. Mesela istismara uğrayan, travma yaşantısı olan çocukların büyük bir kısmı 3 yaşın altındadır. Çoğunlukla ağlayan, düzenli uyku uyumayan ve fiziksel bir engelle sahip olan çocuklar diğer akranlarına göre istismara daha fazla uğramaktadır (Cüceloğlu, 2015).

Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı çalışmalar doğrultusunda çocukluk çağı örselenme yaşantılarında yaş ve cinsiyet faktörünün son derece önemli olduğu belirtilmektedir. Yapılan araştırmalar, aile içindeki örselenme yaşantılarının yaş faktörüyle ilgili olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Rapora göre; küçük kız çocuklarının daha çok cinsel istismar ile erkek çocuklarının da daha çok fiziksel istismara maruz kaldığı belirtilmiştir. Bazen çocuklar sadece bireysel özellikleri sebebiyle aile içinde istismara uğramaktadır. Akranlarına göre daha geç öğrenen, anne ve babanın her kuralına uymayan, daha hareketli çocuklar da istismara maruz kalabilmektedir. Bunlara ek olarak fiziksel veya psikolojik şiddete uğrayan bir annenin yaşadığı travmayı çocuklarına yansıtması, ailelerin yaşadıkları ekonomik sıkıntıları ve iş hayatında karşılaştıkları sorunları çocuklarına yansıtması yine kaçınılmazdır. Yani istismar ebeveynler, ailedeki diğer bireyler, çocuğun bakımını üstlenen ve eğitimiyle ilgili kişiler ya da herhangi biri tarafından haklılaştırılmaya çalışılmaktadır (Ünal, 2008).

Özetle aile ortamında yaşanan iletişim problemlerinin, aile bireyleri arasında yaşanan çatışmaların çocuk ihmali ve istismarını büyük ölçüde etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır (Cüceloğlu, 2015; Ünal, 2008).

2.2. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Türleri

Çocuk istismarı; çocuğun bakımını üstlenip onu büyüten ebeveynleri ve çocuğun yakınındaki kişiler tarafından çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da çocuğun gelişimini engelleyecek, çocukta fiziksel ve psikolojik hasar bırakacak eylemlerde bulunulmasıdır. Ebeveynler çocuğun bakımı, gelişimi ve ihtiyaçları için üstlerine düşeni yapmıyorlarsa bu durum ihmali, çocuğun yetiştirilmesi için üstlerine düşeni yapmamaları ise istismarı gösterir (Kuşgözoğlu, 2011).

Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını dört farklı şekilde ele almıştır (World Health Organization, 2011).

- a. Fiziksel istismar
- b. Cinsel istismar
- c. Duygusal istismar
- d. İhmal

Çocuk istismarı; fiziksel, cinsel, duygusal şiddet ve ihmal olarak dört ana kategoride değerlendirilmektedir (Polat, 2007). Bu kategoriler aşağıda açıklanmıştır:

2.2.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, çocuğun kaza dışı darbe alması ve örselenmesidir. Çocuğa bakım veren kişinin ya da çevresindeki erişkinin el ile vurmasından farklı nesnelere kullanmasına kadar, çocuğu cezalandırdığı yöntemlerdir. En fazla görülen dövme şeklindedir (Polat, 2007).

Çocuğun nedeni belli olmayan şekilde yaralanması ya da bakımını üstlenen kişiler tarafından yeterince çocukla ilgilenilmemesine bağlı gelişen kazaları kapsar. Çocuğun büyükleri tarafından tam olarak açıklanamayan, tekrarlanan kazalar geçirmesi ve çocukta kendiliğinden olma oranı düşük olan darp veya izlerde istismardan şüphelenmek gerekir. Bu tür kaza dışı durumlar genellikle çocuk cezalandırılmak istendiğinde veya anne-baba kontrolünü kaybettiğinde en çok dövme olarak ortaya çıkar (Kara, vd., 2004). Fiziksel örselenme bir kere yapılan bir durum olmayıp çoğunlukla sık tekrar eden, kronikleşen davranışlardır (Polat, 2015). Fiziksel istismar diğer istismar türlerine göre daha kolay belirlenmektedir. Fiziksel istismarın türleri yanıklar, kırıklar, çıkıklar, kesikler, çürükler, şişlikler, eksik ve koparılmış saç, sigara yanığı, ısırık izi,

yaraların tedavi edilmemesi veya geç tedavi edilmesi, yaralanma biçiminin tam olarak açıklanamaması gibi durumlardan biri ya da bir kaçını mümkün olmaktadır (Gökler, 2006).

Bazen ebeveynler çocuklarının kendi istedikleri profilde olmasını, yanlış yapmamalarını isterler. Çünkü böyle anne babalara göre, ebeveynler en iyisini, en doğrusunu bilir ve şiddetli disiplin yöntemi olarak görürler. Çocuklar başarısızlık, kardeş veya arkadaş çatışması gibi zaman içerisinde olumsuz bir durumla karşılaştığında ebeveynler bu istenmedik yöntemlere başvurur ve sonrasında kendilerini kötü niyetli olmadıkları yönünde savunurlar. (Güneş, 2014). Aile içinde anne babalar şiddet içeren davranışlarını çocuklarına kolaylıkla yöneltebilirler. Bu aşamada anne babanın çocuğa yönelttiği şiddet içerikli davranışın nedeni olarak ebeveynlerin kontrolü elden bırakmak istememeleri; çocukların anne babaları ile çatışmaları düşünülebilir. Ayrıca anne babanın çok genç olması, ekonomik sıkıntılar, aile içi sorunlar, madde kötüye kullanımı, ailede çocuk sayısının fazla olması, anne babada psikolojik problemler gibi etkenler çocuğun örselenme yaşantısına maruz kalmasını arttırmaktadır. Yaşanan bu olumsuz durumun hem çiftler hem de çocuklar üzerinde oldukça olumsuz etkileri söz konusudur. Bu negatif etkiler gelişim sürecinde ki çocuklar üzerinde psikolojik, fizyolojik yönden telafi edilemez sonuçları ortaya çıkarabilmektedir (Bahar, Bahar ve Savaş, 2009).

Örselenme yaşantısına maruz kalan çocuğun ölüm ve sakat kalma riski yüksektir. Ayrıca bu olumsuz durumdan çocuğun psikolojik olarak etkilenmemesi pek mümkün değildir; her örselenme yaşantısı çocukta derin izler bırakır. Bu izlerin etkileri yıllar sonra dahi çocuğun hayat kalitesini bozabilir. Bu etkiler şöyle sıralanabilir; nörolojik gelişimde değişiklikler, yaralanmalar ve kırıklar gibi fizyolojik sağlık problemleri, öğrenme ve zeka ile ilgili problemler, ağır psikolojik bozukluklar, kişiler arası ilişkilerde güçlük yaşama, alkol ve madde kullanma ya da çok küçük yaşta cinsel ilişkiye girme gibi riskli davranışlar göstermeye daha fazla eğilimli olma, kişilik ile ilgili sorunlar olabilmektedir (UNICEF, 2013). Bunlara ek olarak bireyler en küçük hatada öfkeli davranma, şiddete maruz kalan çocuk çaresizliği, boyun eğmeyi erken yaşta öğrenmektedir ve yetişkinlik döneminde kendinden daha güçsüzlere karşı şiddet uygulamayı öğrenmektedir (Şirin ve Yenibaş, 2007).

Fiziksel istismara uğrayan çocukların sosyal işlevsellik alanında olumsuzluklar yaşadığı anlaşılmakta, çocuklar yakın kişilerarası bağ kurmakta güçlük çekmekte, dengeli

olmayan, duygusal yoğunluğu çok barındırmayan, öfke ve istismar ağırlıklı ilişkiler kurabilmektedir (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna,1999; Akt. Tıraşçı ve Gören, 2007). Ayrıca Bahar, Bahar ve Savaş (2009) çalışmalarında çocukluk döneminde örselenmeye maruz kalan bireylerin ileriki dönemlerinde depresyon, alkol kullanımı, antisosyal davranışlar ve kendi çocuklarında ceza uygulamayı doğru bulma gibi özelliklerinin olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Verilen bir ceza çocuğun duyarsızlaşmasına ve duygu dünyasını hissetmemesine neden olur. İşlenmiş bir suç karşısında verilmeyen bir ceza da çocuğun vicdanının çalışmasına, pişmanlık duymasına ve kendini değerlendirmesine neden olacağı için, Anadolu Pedagojisi'nde ceza ile çocuk terbiyesine abes olarak bakılmıştır (Güneş, 2013).

Bu çalışmayı destekleyen başka bir araştırmada da; çocukluklarında fiziksel örselenmeye maruz kalan üniversite öğrencilerinin oldukça kuvvetli kaygı ve depresyon yaşadıkları, sosyal ve kişiler arası ilişkilerinin kötü olduğu, hayattan beklentilerinin kalmadığı belirlenmiştir. Fiziksel istismara uğrayan bireylerde intihar düşünceleri ve girişimlerine daha fazla rastlanmaktadır (Yalçın, 2011).

Sonuç olarak, fiziksel örselenmeye uğrayan çocukların sadece çocukluklarında değil yetişkinliklerinde de birbirinden farklı olumsuz derin etkilerin oluştuğunu birçok araştırmacı ortaya çıkarmıştır.

2.2.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismar eylemleri, hareket kısıtlamak, alay ve tehdit etmek, yıldırma, ayrımcılık, ret ve diğer fiziksel olmayan düşmanca muamele biçimleridir. Bakım veren kişinin çocuğa yönelik bu gibi olumsuz davranış ve tutumları çocuğun ruh sağlığına ve gelişimine hasar verir (World Health Organization, 2002).

Duygusal istismar daha çok, çocuk ve ergenlerin yakın ilişkide buldukları onlarla ilişkili olan yetişkinler tarafından gösterilir. Duygusal istismar çocuğun psikolojik gelişimini engelleyen, kişiliğini zedeleyen ve çocukta bozuk davranışlar oluşmasına neden olan tavırları içerir. Duygusal örselenme diğer kötü muamele biçimlerinin hepsini altında toplar. Fiziksel ve cinsel istismarın etkisi ortadan kalksa dahi duygusal istismar devam edebilir (Polat, 2007). Alanyazında tanımlanan çocuk örselenme yaşantı çeşitleri; fiziksel, cinsel ve duygusal istismardır. Duygusal istismar diğer istismar türlerinin değişmeyen parçasıdır. Yapılan çalışmalar duygusal istismarın tek başına

veya fiziksel istismar ile beraber ortaya çıkacağını göstermiştir (Claussen, Crittenden, 1991). Çocuğun duygusal durumunu, iç görünüşünü, kişiliğini zedeleyen her türlü devam eden eylem veya eylemsizlik olarak bilinen duygusal istismar bütün örselenme çeşitlerine sebep olan bir durum olarak da değerlendirilebilir. Hem tanımlanmasında, fark edilmesinde hem de önlenmesi ve hukuksal biçimde kanıtlanmasında karşılaşılan zorluklar nedeniyle anlaşılması en zor ve diğer örselenme türlerine göre alan yazında üzerinde daha az çalışılan örselenme türüdür. Çocuğun yaşadığı duygusal istismar tek başına da görülmüş olabilir veya fiziksel ya da cinsel istismar ile beraber de görülebilir. Bu sebeple en fazla görülen örselenme türü olarak değerlendirilmektedir. Üstelik duygusal ihmal ve istismar kolaylıkla fark edilebilen bir istismar türü olmadığı için karşılaşma oranı ile ilgili net bir sonuç verilememektedir (İşeri, 2006).

Çocuklar büyüklerin istemediği davranışlar sergilediklerinde büyükler tarafından çocuğun davranışları “yaramazlık” olarak tanımlanır. Mesela, büyükler çocuklar yaramazlık yaptığında “Çabuk otur yerine ve sus, yoksa seni doktora götürür, iğne yaptırırım” şeklinde tehdit edici cümleler kurduğunda bu tutum çocuğun yaramazlık yapmasına engel olmadığı gibi ileride bir sağlık sorunu olduğunda, çocuğun doktorlarla ilgili algısını olumsuz hale getirerek, çocuğun doktora gitmesini zorlaştıracaktır. Bu nedenle, duygusal istismar, ailede bilmeyerek ve istemeyerek, önemli sorunlara neden olabilen bir istismar türüdür (Topbaş, 2004).

Duygusal istismara sebep olabilecek daha başka ebeveyn davranışları şu şekildedir. Yetişkin bireyin çocuğunu reddetmesi; çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaması, onu yok sayması, çocuğu kendi başına bırakması; anne babanın çocuğunu kendinden yaklaştırmaması; anne babanın çocuğunu sözlü ve davranışsal olarak korkutması, çocuğun suça yöneltilmesi; bakım veren kişilerin çocuğu aşağılaması ve küçük düşmesine neden olma. Çocuklara erkenden yetişkinmiş gibi davranma ve bütün bu maddeler, duygusal istismarı meydana getirebilecek nedenlerdir. Yetişkinlerin bu tür davranışlarına maruz kalan çocuklarda aileden uzaklaşma, gergin olma, bağımlı kişilik geliştirme, değersizlik duyguları geliştirme, uyumsuzca ve saldırgan davranışlarda bulunma gibi durumlar ortaya çıkabilir (Polat, 2007).

Türkiye İstatistik Kurumu Çocuk İşgücü Anketi 2016 sonuçlarına göre; ebeveynlerin çocuklarına en çok verdikleri ceza %72,6 ile azarlama olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumu, %48,7 ile internetin yasaklanması ve %40,8 ile televizyon izlenmesinin

yasaklanması yaptırımları izlemiştir. Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri cezalar arasında en az cezanın %8,9 ile odaya kapatma olduğu görülmüştür. Bu cezayı, %14,2 ile harçlığının verilmemesi ve %14,3 ile arkadaşları ile görüşmesini engelleme izlemiştir. Çocuklara en fazla ceza, %65,9 eğitimlerini aksatmaları nedeni ile uygulanmıştır. Bu durumu sırasıyla, %46 ile çocuğun internette fazlaca oyun oynaması ve %33,3 ile kişisel bakımını yapmaması ve odasını düzenlememe, şahsi görevlerini yerine getirmemesi konuları izlemiştir. Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri en az cezalar ise %9,2 ile çocukların giyim tarzı, %10 ile aşırı para harcaması ve %10,5 ile eve zamanında gelmeme olmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu, 2016). Ebeveynlerin çocuklarını azarlaması duygusal istismara neden olabilecek en yaygın ceza türü olarak görülmüştür. Çocuğun devamlı azarlanması, çocuğun ruhsal olarak olumsuz etkilenmesine neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Duygusal örselenme ile alakalı, yeterince bilimsel çalışma olmaması, bu konuyla ilgili çalışmaların çok yeni olması nedeniyle örselenme türünün uzun süreli etkileri konusunda fazla bilgi toplanamamıştır. Ancak duygusal istismarı incelemeye dair tüm çalışmalar derlenerek, duygusal örselenme türünün çocuk ve gençlerdeki etkilerinin sonuçları şöyle sıralanmıştır: alt ıslatma, parmak emme, dışkı kaçırmaya, yeme bozuklukları, yalan söyleme ve çalma, bağımlılık, başarısızlık, duygusal açıdan tutarsızlık ve uyumsuzluk, organik temeli olmayan büyüme bozukluğu, depresyon, güvensizlik, içe dönüklük, intihar, saldırganlık, cinayet, olumsuz benlik kavramı, düşük benlik saygısı, dış kontrol odaklı olma, her şeye boyun eğme, uyku bozuklukları ve mantıksız isteklerin ortaya çıktığı görülmüştür (Erol, 2007).

Yetişkin bireyler tarafından çocuklara davranış kurallarını, ahlaklı olmayı, saygılı olmayı öğretmek için yapılan, duygusal istismara yol açabilecek yanlış eğitimler, ileride çocuklarda davranış bozukluklarının meydana gelmesine neden olabilir. Bu gibi yanlış eğitimler yerine pedagojik açıdan iletişimin ön planda olduğu ilişkilerin kurulması çocuk için daha etkili olacaktır (Aydın, 2019).

2.2.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar travmatik bir olay ve çocuğun güvenini kötüye kullanmadır. Bir çocuğun kendisinden büyük başka bir çocuk ya da bir yetişkin tarafından cinsel uyarım için kullanıldığı ve çocukla etkileşim içinde bulunduğu çocuğa yönelik cinsel istismar

olarak tanımlanır (Deblinger, Behl, ve Glickman, 2006). Genital bölgeye dokunma, teşhir etme, gizlice gözetleme, pornografiden tecavüze kadar ahlaka uygun olmayan bütün davranışları içerir (Polat, 2007).

Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezine göre; çocuk ve erişkin arasındaki ilişki, o erişkinin ya da başka kişinin cinsel uyarılımı amacıyla kullanılmışsa, bu durum cinsel istismar olarak kabul edilir. Cinsel istismar başka bir çocuk tarafından şayet bu çocuğun öbür çocuk üzerinde belli bir güce, kontrole ya da önemli bir yaş farkı varsa da gerçekleştirilebilir (Polat, 2007). Cinsel istismar, kendisine ne yapıldığını anlamayacak düzeyde gelişimini tamamlayamamış bir çocukla erişkinin ya da diğer bir çocuğun veya gencin, toplumsal normları ve kanunları yok sayarak cinsel ilişki kurmasıdır (Topçu, 2009).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda; “çocuk cinsel istismarı” deyiminden;

On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, şeklinde tanımlanmıştır.

Cinsel istismar %77 ihtimalle aile, %11 diğer akrabalar, %5 çocuğa bakım vermeyen kişiler, %2 ise çocuğa bakım veren başka kişilerce uygulanmaktadır. Cinsel istismar suçlularının çoğunun 20-40 yaşlarında olduğu, ve erkeklerin daha ön planda yer aldığı görülmektedir (Ovayolu, Serindağ ve Uçan, 2007).

Cinsel istismar suçunun genellikle erkekler tarafından işlenmesi, istismarcıların çoğunun daha önce istismara maruz kalmalarına bağlanmaktadır. Cinsel istismar kurbanı olan bireylerin çoğunun annelerinin de büyük oranda istismar öyküsü olabilmektedir. Çocukların her yaşta risk altında olma ihtimalleri vardır. Çocuklar genellikle 8-12 yaş arasında ve ergenlik öncesi dönemde cinsel istismara maruz kalmaktadır. Çocukların cinsel istismara maruz kalmalarının yaş ile oranları; 0-3 yaş arası, yaklaşık %10, 4-7 yaş arası yaklaşık %28, 8-11 yaş yaklaşık %26, 12 ve üstü yaklaşık %36'dır (Topçu, 2009).

Çocukların yakın ilişkide bulunduğu ve iletişimde olduğu tüm yetişkinlere şüpheyle bakmak doğru olmasa da yetişkinlerin art niyetlerine karşı tedbirli olmak faydalıdır. Anne babaların, çocuklarıyla doğru ve sağlıklı bir iletişim kanalı yakalayarak çocuğun çevresindeki kişilerle ilgili kişisel duygularını öğrenmek ve hangi paylaşımlarda buldukları konusunda fikir sahibi olmak ebeveyn kontrolü açısından önemlidir (Sanderson, 2010).

Cinsel istismarla karşılaşan çocuklar genellikle kendilerini yaşanan olayın kurbanı olarak hissederler. Cinsel istismar mağduru çocuklarda ileride özgüven kaybı, depresif belirtiler, benlik saygısında azalma, utanç duygusu, kendisinde kalıcı ya da geçici zarar oluşturabilecek davranışlar ortaya çıkar (Şimşek, 2010). Çocuğun ileride karşılaşabileceği olumsuz durumlar arasında kaygı bozukluğu, cinsel bozukluk, yeme bozukluğu, depresyon ve intihar olabileceği söylenir. Bu nedenle çocuğun böyle olumsuz yaşantı geçirmesinin ardından çocuk iyi bir şekilde gözlenmeli ve çocukta oluşabilecek olumsuz durumlar için önlem alınmalıdır (Deblinger, Behl, ve Glickman, 2006).

Ailelerin çocuklarına cinsel istismara maruz kalmadan önce çocuklarına bu konuda eğitim vermeleri önemlidir. Ancak çocuk istismar mağduru olmuş ise ve aile mahremiyet eğitimi vererek çocuğu bilinçlendirmişse, çocuğun gizlediği durum varsa, konuyla ilgili bilinçlenen çocuk yaşanan olumsuzluk karşısında kendisini daha iyi ifade eder. Cinsel istismara mağduru çocuklarda, belirtilen sonuçlardan hepsini ya da çok az bir kısmını gözlemek mümkün olabilir. Çocuğun fiziksel, psikolojik sağlığına ailesine, sosyal çevresine ve konuyla ilgili destek alma durumlarına göre de sonuçlar değişiklik gösterebilir (Aydın, 2019).

2.2.4. İhmal

İhmal bir çocuğun fiziki, sağlık, eğitim ve duygusal gibi temel ihtiyaçlarının ebeveynleri ya da ona bakım veren kişiler tarafından sağlanmamasıdır. Bazen fakirlik, kültürel değerler, toplumsal bakım standartları çocuğun ihtiyaçlarını karşılamada engel çıkarabilir. Bu gibi durumlarda aileye bilgi verilir ve çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması için yardım edilir. Ancak aile tüm bu yapılan yardımlara rağmen çocuğun ihtiyaçlarını karşılamıyorsa çocuğun güvenliği ve sağlığı risk altında olarak düşünülmeli ve duruma müdahale edilmelidir (Child Welfare Information Gateway, 2013).

Çocuğun bakımından sorumlu kişilerce çocuğun bedensel, duygusal, psikolojik, sağlık gibi yaşamını devam ettirmesi gereken ihtiyaçlarının karşılanmamasıdır. İhmal diğer istismar türlerine göre soyut bir durum olmasından dolayı belirlenmesi zor olan bir türdür. Gelişim geriliği gözlenen, eğitim ve sağlık hizmetlerinden mahrum bırakılan, sosyal uyum sağlamada güçlük çeken çocuklarda ihmal olduğu düşünülmelidir (Polat, 1997).

İhmalin fiziksel belirtilerini saptamak çok zor olsa da çocukların gelişimleri, büyümeleri ve davranışları üzerinde olumsuz etkisi söz konusudur. İhmal edilmiş çocukların somatik belirtiler gösterdikleri, alt ıslatma, tekrarlayan karın ağrıları, okul problemleri, sosyal çatışma, benlik saygılarında düşme, düşmancıl düşüncelerinin olduğu görülmekte ve pozitif sosyal davranış gösteremedikleri değerlendirilmektedir. Bu çocuklar genellikle diğer çocuklardan ayrı olmayı isterler ve sosyal yönleri zayıftır. İletişim kurmada eksiklikleri vardır ve iletişimi ancak birkaç kez kendileri başlatabilirler. Ayrıca bu çocuklar çok az soru sorar ve merak duyguları yok denecek kadar azdır. Ancak bu belirtilerin kesin tanı olmadığı bilinmelidir (Polat, 2007).

Özetle; çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşantıları bireyin fiziksel ve psikolojik sağlığına aynı zamanda gelişimine zarar veren; aynı zamanda yaşam boyu derin ve kalıcı izler bırakan bir halk sağlığı problemidir. Bu olgunun ciddi bir sorun teşkil ettiği, çocukların fiziksel, ruhsal, sosyal ve bilişsel gelişimini olumsuz etkilediği ve bu etkilerin uzun soluklu olabileceği söylenebilir (Odacı ve Türkkan, 2018).

2.3. Kişilik ve Kişilik Tipleri

Bu bölümde ilk olarak kişilik tanımlarına, sonra kişilik teorileri, daha sonra çalışmanın odak noktası olması nedeniyle Beş Faktör Kişilik Modeline yer verilmiştir.

2.3.1. Kişilik Tanımları

Araştırmacıların en çok merak ettiği ve hakkında araştırma yaptığı konulardan biri de kişiliktir. Kişilik konusu geniş bir yelpazeye sahip olmasından dolayı kişilik kavramı ile ilgili yapılan ortak bir tanım bulunmamaktadır (Altın, Sanıoğlu ve Uslu, 2013).

Alanyazında bulunan kişilik ile ilgili tanımlar incelendiğinde birçok kişilik tanımı olduğu görülmektedir. Bazı kuramcı ve psikologlar, bireyin öğrenme öykülerinden tanımlama yaparken bazıları bireyin bilinçaltı mekanizmalarından bahseder. Kişilik

kuramcılarını kişiliğin ortak bir tanımını yapamamaları da, kişinin kendine has istikrarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanabilir (Burger, 2006).

“Kişilik” kelimesinin temeli “Persona” eski Yunanca tiyatrolarında drama oyuncularının kullandığı maskelere verilen isimde dayanmaktadır. “Persona” o süreçte maskenin arkasındakinin gerçek kişiliğini değil oynadığı figürü temsil etmekteydi. Zamanla kişinin gerçekte yansıttığı tavır ve davranışlarının tümünü ifade etmek için kullanılmaya başlanmıştır (Aslan, 2008).

Yine kişilik, kişilerin duygu, düşünce ve davranış gibi ruhsal tepkilerindeki farklılıkları belirleyen yalnızca yaşanan an, içinde bulunulan doğal durum ya da sosyal ortam ile açıklanamayan biçimde süreğenlik gösteren özellikler ve eğilimler diye tanımlanabilir. Çoğu kuramcıya göre kişilik insanla ilgili bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel neredeyse her şeyi kapsar (Taymur ve Türkçapar, 2012).

Cervona ve Pervin (2013) ise kişilik terimini, bireyi tanımlayan ve bireyleri birbirinden ayıran bireyin duygu, düşünce ve davranışındaki kalıcı ve ayırt edici nitelikler olarak tanımlar ve kişilik yapısı kavramını, kişiliğin istikrarlı ve kalıcı yönlerini ifade eder. "Kalıcı" terimiyle, kişilik özelliklerinin zaman içinde ve kişinin hayatının farklı durumlarında en azından biraz tutarlı nitelikler olduğu anlatılmak istenir.

Yavuzer (2001) de kişiliği, bireyin ilgi, tutum ve davranışlarıyla fiziksel görünümünün ve çevresiyle uyum şeklinin özelliklerini içeren kavram diye tanımlar.

Yukarıda tanımlardan yola çıkarak kişilik, bireyin kısmen tutarlı duygu, düşünce ve davranışları olarak tanımlanabilir. Yani kişinin duygu, düşünce ve davranışlarında özgünlük ve istikrar olmalıdır.

2.3.2. Kişilik Kuramları

Bazı bakış açılarına göre kişiliği açıklayan altı genel yaklaşım vardır. Bunlar psikanalitik yaklaşım, ayırıcı özellik yaklaşımı, biyolojik yaklaşım, insancıl yaklaşım, davranışsal/sosyal öğrenme yaklaşımı ve bilişsel yaklaşımdır. Her bir yaklaşım kişiliği farklı yönden ele alıp analiz eder. Mesela psikanalitik yaklaşımda, insanların davranışlarının farklılık göstermesine bilinçaltı süreçler neden olmaktadır. Ayırıcı özellik yaklaşımı bireyin belirli bir özelliğe ne kadar sahip olduğunu ve bu durumu incelediklerini anlatır. Biyolojik yaklaşım, kişilik yapılarının birbirinden farklı

olduğunukalıtısal eğilimlerle ve fizyolojik süreçlerle ifade etmektedirler. İnsancıl yaklaşım ise kişinin kendisiyle ilgili olan her şeyden sorumlu olduğunu söylemektedir. Davranışsal/sosyal öğrenme kuramcıları, tutarlı davranış kalıplarını koşullanma ve beklentilerin sonucu olarak tanımlarlar. Bilişsel yaklaşımı savunanlar davranıştaki farklılıkları ifade etmek için bireylerin bilgiyi işleme yöntemlerindeki farklılıkları incelemektedirler (Burger, 2006).

Kişilikle ilgili genel bir tanım yapılırsa, kişinin iç ve dış çevresiyle oluşturduğu, başkalarından ayırteden, tutarlı ve kalıplaşmış bir ilişki şekli diye tanımlanabilir (İstengel, 2006).

Aşağıda gelişim kuramcılarından sadece, çocukluk yaşantıları ve travmalarının gelecek yaşama olan etkisi üzerinde önemli çalışmalar gerçekleştirmesi nedeniyle Freud ve bu çalışmaların devamını getiren Erikson'a yer verilmiştir.

2.3.2.1. Freud' un Kişilik Gelişimi Kuramı

Freud, insanların yaşamlarının ilk yıllarının önemli olduğunu ve bu dönemde yaşanan olayların, onların kişilik gelişimi üzerinde etkili olduğunu savunmaktadır (Geçtan, 2002). Freud, kişilik gelişim dönemlerini beşe ayırmıştır;

Oral dönem: 0–1,5 yaş dönemidir. Bebek ihtiyaçlarını, merakını, kendini ifade etmeyi ağız ile yaptığından odaklandığı yer ağızdır. Bu dönemin problemlili geçmesi ileride bireylerin aşırı bağımlı olmasına, kıskançlığaneden olabilir.

Anal dönem: 1-3 yaş dönemidir. Çocuğun odak noktası anüs kaslarıdır. Çocuğun dışkıyı boşaltması veya tutması anne ile çatışma halini alır ve sağlıklı bir şekilde çözümlenmezse ileride bu dönem başarı ile atlatılmazsa öfke, sadist-mazoşist davranışlar obsesif kompulsif kişilik özellikleri ve duygu dengesizlikleri oluşabilir.

Fallik Dönem: 3-6 yaş dönemidir. Bu dönemde cinselliğin keşfedilmeye başlanır ve cinsel organların uyarılmasından haz alınır. Elektra ve ödipal kompleks bu dönemde görülür. Bu dönem sağlıklı atlatılmazsa kişilik bozuklukları, utanç duygusu, iç ve dış dünyada çatışma gerçekleşebilir.

Gizil Dönem: 5-6/11-13 yaş dönemini içerir. Çocuğun cinsel dürtülerinin durağanlaştığı ve çocuğun enerjisini sosyal uğraşlara yönelttiği dönemdir. Bu dönem sağlıklı geçerse ileride obsesif kişilik geliştirir ve aşağılık duygusu yaşayabilir.

Genital Dönem:11-13/18 yaş dönemini kapsar. Kişi toplumsal konulara eğilim göstermeye, meslek seçimi ve evlilik gibi düşüncelere yönelir. Birey bu dönemi başarılı bir şekilde atlatamaması bireyin kimlik bunalımı yaşammasına neden olabilir.

Önceden yaşanan deneyimler, yetişkinlikte bireyin kişilik ya da karakterinin şekillenmesine katkıda bulunur. Aşamalarla ilişkili görevlerden herhangi birinde güçlük çekiliyorsa - süttten kesme, tuvalet eğitimi veya cinsel kimliğıbulma, bazı çocuksu veya çocukça alışkanlıkları koruma gibi. Buna fiksasyon denir. Fiksasyon, her aşamadaki her sorunun kişiliğimiz veya karakterimiz açısından uzun vadeli bir etki yapmasını sağlar (Boeree, 2006).

2.3.2.2. Erikson'un Kişilik Gelişimi Kuramı

Erikson yaşamın ilk yıllarının kişinin geleceğini şekillendireceğini savunmaktadır (Corey, 2005). Erikson, gelişimde sekiz psikososyal dönemden bahsetmektedir;

Güvene karşı güvensizlik: 0- 1 yaş dönemidir. Bebeğin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının tam olarak karşılanması gerekmektedir. Bu dönemde bebeğin ihtiyaçları karşılanmazsa ileriki dış dünyaya yönelik güvensizlik oluşabilir.

Otonomiye karşı utanç ve çekingenlik: 1-3 yaş dönemidir. Bu dönemde çocuk merak ve tecrübe kazanma istegindedir. Anne-baba çocuğun bu isteklerini engellerse çekinme oluşur.

Girişimciliğe karşı suçluluk: 3-6 yaş dönemi arasındır. Çocuğun girişimci olması ön plandadır. Çocuk çevresinde olup bitenleri araştırıp seçim yapmak ister ancak bu durum engellenirse suçluluk duygusu ortaya çıkar.

Üretkenliğe karşı aşağılık duygusu: 6-12 yaş dönemini içerir. Bu dönemde çocuk cinsiyetine uygun kimlik bulma arayışı ve okul başarısı önemlidir. Bu dönem başarısız atlatılırsa yetersizlik hissi ortaya çıkabilir.

Kimliğe karşı kimlik karmaşası: 12-18 yaş dönemidir. Çocukluğun bittiği ergenliğin başladığı dönemdir. Kişi yaşamı anlamaya ve yeni bir kimlik geliştirmeye başlar. Bu dönemde karşılaşılan sorunlar kimlik karmaşasına ve başarısızlığa sebep olabilir.

Mahremiyete karşı yakınlık: 18-35 yaş dönemidir. Birey başkalarıyla yakın ilişkiler kurar eğer bu süreç sağlıklı gelişirse bireyi dış dünyaya karşı izole eder ve kişi yabancılaşır.

Üretkenliğe karşı durgunluk: 35-60 yaş dönemidir. Birey başkalarına ve yeni kuşağa faydalı olmak için çalışır. Bu dönemde yaşanabilecek problem verimsizlik ile sonuçlanır.

Bütünlüğüne karşı umutsuzluk, 60 yaş sonrasını kapsar. Bu dönemde kişi geriye baktığında pişmanlık duyuyor ve yaşam için verdiği mücadeleyi anlamsız buluyorsa ümitsizlik ve kendini reddetme ortaya çıkabilmektedir.

2.3.3. Kişilik Tipleri

Kişilik tanımlarından anlaşılacağı gibi kişilik çok boyutlu bir kavram olması nedeniyle kişilik ile ilgili ortak bir tanım yapılamamaktadır. Ancak bu bölümde sadece Beş Faktör Kişilik Modeli anlatılacaktır.

2.3.3.1. Beş Faktör Kişilik Modeli

Büyük Beşli olarak da bilinen Beş Faktör Kişilik Modeli en çok kabul gören ve kişiliği en geniş kapsamlı olarak anlatmaya çalışan popüler bir modeldir (Digman, 1990; Yeşilyaprak, 2016).

Allport'la başlayan, Eysenck ve Cattell'in araştırmalarıyla devam eden ayırıcı özellik çalışmaları ve kişiliğin temel niteliklerini belirleme çabaları 1970'lerin sonu ile 1980'lerin başında Robert McCrea ve Paul Costa'nın çalışmaları ile yeni bir boyuta ulaşmıştır. Kişiliğin yapısını incelemek amacıyla faktör analizi kullanan McCrea ve Costa, kişiliğin dışadönüklük ve nevrotiklik alt boyutları üzerinde durmuşlardır. Fakat bir süre sonra deneyime açıklık boyutunu da bulmuşlardır. 1985 yılına kadar üç faktörlü kişilik ölçeğini benimseyen bu iki araştırmacı 1983-1985 yılları arasında ki çalışmalar sonucunda kişiliğin beş temel alt boyutu olduğunu ortaya çıkarmışlardır (Feist ve Feist, 2002).

Bununla birlikte, yirminci yüzyıl başlarında, kişilik özelliklerini daha geniş perspektifte incelemek üzere faktör analizi üzerine çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalarda kişilik modellerinin faktör sayılarının üç ve yedi arasında olduğu tespit edilmiştir (Salgado, Viswesvaran ve Öneş, 2001). Goldberg (1981), çalışmasını sözlükteki sıfatlara dayandırarak yapmış ve çalışmasının neticesinde beş güçlü faktör ortaya koyarak, bu faktörler sayesinde birçok kişilik kavramının kuramsal bir şekilde organize edilebileceğini ifade etmiştir. Kişilikle ilgili incelemelerde bulunan pek çok araştırmacı Beş Faktör Kişilik Modelinin kişilik özelliklerinin çoğunu birlikte ele alması ve bu konuyu geniş kapsamlı incelemesi yönüyle hemfikir olduklarını ifade etmişlerdir (Roberts, 2009). Böylece Beş Faktör Kişilik Kuramı, kişilik özelliklerinin evrensel ve noksansız olarak gözleme dayalı şekilde beş temel boyutta sınıflandırılması olarak tanımlanmıştır (McCrae ve Costa, 2003).

McCrae ve Costa (1997) yukarıda belirtilen evrenselle ilgili olarak çalışmalarında beş faktör kişilik modeli aracılığıyla İngilizce bilen bireylerin kişilik özelliklerini incelemiştir. Amerika'da yaşayan Alman, Portekiz, Yahudi, Çinli ve Koreli İngilizce konuşan bireylerden oluşan çalışma grubu 7134 kişiden oluşmuştur. Araştırma sonuçlarına bakıldığında beş faktör kişilik modeline göre kişilerin benzer yapıya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma neticesine göre beş faktör kişilik modelinin, farklı diller konuşan farklı yapılarda ki insanların kişiliklerinin birbirine benzer olduğu sonucunu verdiği görülmüştür. Dolayısıyla beş faktör kişilik modelinin evrensel olduğu söylenebilir.

Beş Faktör Kişilik Modeli;

- Çeşitli kişilik yapılarının uyumunu sağlayarak farklı fikirlere sahip araştırmacılar arasında uzlaşmayı oldukça kolaylaştırması,
- Kişilik özellikleri ve davranışlar arasındaki ilişkinin sistemli bir şekilde incelenmesine fırsat sağlaması,
- Kişiliği beş alt etmene ayırarak kişiliğe yönelik genel bir tanımlamada bulunması nedeniyle literatürde kabul edilmiştir.

Buna ek olarak beş faktör kişilik modeli dil hipotezine dayanmaktadır. Bu model, insanların bireysel farklılıklarının dünyadaki tüm dillerde kodlanacağı bu vesileyle

insanların kişilik yapısını içerecek bir sınıflama yapılabileceğini belirtmiştir (Sevi, 2009).

Son olarak, Beş Faktör Kişilik Modeli, beş boyutta isimlendirilmektedir (McCrea ve Costa, 2003). Birçok araştırmacı farklı isimler kullansa da boyutlar için en çok kullanılan isimler, nevroitiklik, dışadönüklük, gelişime açıklık, uyumluluk ve sorumluluktur (Burger, 2006). Aşağıda Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin alt modelleri açıklanmıştır.

- a. Uyumluluk: Bu boyut, kişinin bireysel yönelme düzeyini etkiler. Uyumlu insanlar, işbirlikçidir, kibardır, hoşgörülüdür, güven vericidir ve yumuşak başlıdır. Bu özelliklere sahip yöneticiler astlarını olumlu yönde motive eder, astlarının ihtiyaçlarını gidermeye çalışır ve iyi iletişim kurarlar. Uyumlu olmayan kişiler ise başkaları hakkında şüphelidirler ve işbirlikçi olmak yerine onlara rakip olmayı tercih ederler (Burger, 2006). Uyumlu özelliğe sahip insanlar; yumuşak başlı, yardımsever, mütevazi, iyi huylu, açık sözlü, güvenilir, samimi insanlar olarak değerlendirilirler (Bono vd., 2002). Bu özelliğin olumsuz tarafında yer alan bireyler, şüpheli, inatçı, kaba, düşmanlı, güvenilir olmayan soğuk bireylerdir (Graziano vd., 1996).
- b. Dışadönüklük: Bu boyut, bireylerin sosyal, aktif, işbirlikçi, kararlı, konuşkan olduğunu ve insanları ne kadar sevdiğini gösterir. Dışa dönük bireyler genel olarak mutlu, enerjik, sempatik ve sevimlidirler. Düşük dışa dönük bireyler ise, genelde bu özellikleri göstermezler ama asosyal de değillerdir (Tatlıoğlu, 2014). Goldberg'e (1992) göre, aktiflik ve baskın olmak, dışadönüklük faktörünün en temel belirleyicileri arasında yer alır. Bu kişiler sonrası için plan yapmayı, önce düşünüp sonra konuşmayı, harekete geçmeden önce detaylı bir şekilde düşünmeyi, tezcanlı olmaktan kaçınırlar. Heyecanlı ve coşkulu olmayı sevmezler. Günlük yaşamdaki olağan problemleri çok ciddiye alırlar ve düzenli bir hayat sürmekten hoşlanırlar (Burger, 2006).
- c. Nörotisizm: Nevrotik kişilikler genel olarak kronik yorgunluktan, baş ağrısı, uyku sorunu, görme güçlükleri, yemek yiyememe vb. gibi rahatsızlıkların bir ya da birkaçından sürekli şikayet ederler (Tatlıoğlu, 2014). Araştırmacılar, nörotikliğin temelinde depresyon, anksiyete gibi olumsuz duyguların yer aldığı konusunda hemfikirlerdir ayrıca bu faktör, çeşitli araştırmalarda, kaygılı, kendine güvensiz ve sinirli olmak gibi özelliklerle ifade edilmektedir. Bazı araştırmacılar nörotikliği,

irrasyonel düşünceler ile başa çıkma mekanizmalarında noksanlık olduğu yönünde açıklamışlardır (McCrae ve Costa,1987). Nörotikler, ufak zorlanma ve gündelik sorunlar karşısında dahi şiddetli duygusal tepkiler verirler ve çok daha kolay öfkelenip, heyecanlanır ve depresyona girerler (Burger, 2006).

- d. Öz-disiplin: Bitlisli ve arkadaşları (2013), bu boyuttaki bireylerin hem özerk hem de hiyerarşik yapı içindeki görevlerde başarı kazanabileceği öne görülür. Sorumluluk bilinci yüksek kişiler; daha disiplinli, planlı ve azimli olup dengeli tepkiler vermeye daha yatkındırlar. Sorumluluk bilinci düşük kişilere göre görevlerine daha bağlı, problemlerde sorumluluk almaya ve insiyatif kullanmaya daha istekli, kurallara uymada çok daha tutarlıdırlar. Bu boyut bireylerin ne kadar kontrole ve disipline sahip olduğunu gösterir. Bu bireyler yaşamlarında sorumluluk sahibi, dikkatli, disiplinli, başarılı olma isteği kuvvetli, azimli olan kişilerdir. Bu özellikte ki kişilerin hem otonom hem de hiyerarşi içerisindeki bütün görevlerde başarılı olma olasılıkları kuvvetlidir. Sorumluluk bilinci düşük kişiler ise dikkatli olmayan, dikkati çabuk dağılan, güvenilmez kişilerdir. Kısacası, farklı pek çok kaynaktan edinilen bilgiler, kişiliğimizi meydana getiren özelliklerin birçoğunun beş temel kişilik boyutu altında olabileceğini işaret etmektedir (Burger, 2006).
- e. Gelişime Açıklık: Bu boyuttaki bireyler bağımsız düşünen, gelenekleri sorgulayan yapıdadırlar. Genel olarak hassas, esnek, yaratıcı, kültürlüdürler ayrıca entelektüel olma ve sanatsal düşünme gibi özellikleri vardır (Tatlılıoğlu, 2014). Araştırmacılar bu faktör üzerinde görüş birliğine çok varamamışlardır. Bu faktör zeka, deneyime açıklık ve kültür olarak farklı araştırmacılar tarafından değişik şekillerde adlandırılmıştır. Faktörün belirleyici özellikleri arasında meraklı, bağımsız, analitik, yaratıcı, geleneksel olmayan, sanatsal, açık fikirli, hayalperest gibi özellikler yer almıştır (Güney, 2018). Gelişime açık olmayan bireyler ise rutin bir yaşamdan hoşlanan, yenilikleri sevmeyen, geleneksel kişilerdir (Yeşilyaprak, 2016).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu başlıkta, çocukluk çağı örselenme yaşantıları konusu ile ilgili, yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelenmiştir.

2.4.1. Çocukluk Örselenme Yaşantıları ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

2.4.1.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Özen, Antar ve Özkan (2007) çalışmalarında çocukluk çağı travmalarının üniversite son sınıf öğrencileri arasındaki umutsuzluk ve sigara-alkol kullanımı üzerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Dicle Üniversitesinin çeşitli fakültelerde öğrenim gören 605 erkek, 421 kız olmak üzere toplam 1.026 son sınıf öğrencisidir. Araştırmanın sonucunda çocukluk çağındaki duygusal, fiziksel ve cinsel travmalar, aktif yaşam mücadelesine başlama aşamasında olan üniversite son sınıf öğrencilerinde olumsuz etkilerini sürdürmüştür. Çocukluk çağındaki duygusal, fiziksel ve cinsel travmalar öğrencilerde; geleceğe karşı ümitsizlik, depresif mizaç, olumsuz kendilik algısı ve sigaraya yönelme davranışında artışa yol açtığı sonucuna varılmıştır.

Bilim (2012) araştırmasında genel psikolojik sağlık, çocukluk çağı örselenme yaşantıları, kişilerarası tarz ve duygu düzenleme açısından bir inceleme yapmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 18-65 yaş arası 802 yetişkin oluşturmaktadır, Bu çalışma, çocukluk çağı örselenme yaşantılarının yetişkinlikte geliştirilen kişilerarası tarz, genel psikolojik belirtiler ve duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bulgular, çocukluk çağı örselenme yaşantısına sahip olan yetişkinlerin genel psikolojik belirtileri geliştirmesinde duygu düzenleme güçlüğü ve ketleyici kişilerarası tarz değişkenlerinin aracı rolüne işaret etmekte, çocukluk çağı örselenme yaşantılarına sahip kişilerin yetişkinlikte genel psikolojik belirtiler, duygu düzenlemede güçlük ve olumsuz kişilerarası tarz gibi belirtiler yaşayabileceklerini göstermektedir.

Bir diğer araştırmada, İstanbul ve Ankara illerindeki toplam sekiz vakıf ve devlet üniversitesinde eğitim gören 1000 öğrenci ile kendine zarar verme davranışı ile intihar olasılığının, çocukluk örselenmeleri ve saldırganlık arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın neticesinde kadınların erkeklerden daha çok intihar girişiminde bulunduğu, ancak cinsiyetin intihar düşüncesi üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Sıklıkla kullanılan intihar yöntemlerinden aşırı doz ilaç alımı, yüksekte atlama ve bileklerini kesme olarak belirlenmiştir. Bu örnekleme erkeklerin kadınlardan daha

fazla kendilerine zarar verdiklerine ve erkeklerin kendine zarar verme davranışı türlerinden, “kendine vurma”ve “yakma” davranışlarını kadınlardan daha fazla gösterdiğine dair cinsiyetler arası anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Kendine zarar veren öğrencilerin, çocukluk örselenme yaşantılarının; toplamda ve fiziksel, cinsel, duygusal istismar ve ihmal alt ölçeklerinde, kendine zarar vermeyen öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyet bağlamında; erkeklerin kadınlardan daha fazla istismara uğradıklarına dair bir fark belirlenmiştir. Ayrıca, kendine zarar veren öğrencilerin saldırganlık seviyesinin ve intihar olasılığının kendine zarar vermeyenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Fiziksel örselenme ile duygusal örselenme ve ihmalin intihar olasılığını yordadığı bulunmuştur. Ayrıca intihar girişiminde bulunan öğrencilerin, saldırganlık seviyesinin, intihar girişiminde bulunmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada kendine zarar veren öğrencilerde örselenme ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, çocukluk örselenmeleri ile intihar olasılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır; örselenme arttıkça, intihar olasılığının da artmakta olduğu görülmüştür (Çamuroğlu, 2014).

Bir başka araştırmada, çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkileri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul il merkezinde bulunan bir vakıf üniversitesinin çeşitli bölümlerinde eğitimlerine devam etmekte olan, 20-30 yaş arası, çocukluk çağı istismar öyküsü bildiren 176, istismar bildiriminde bulunmayan 1058, toplam 1234 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın neticesinde, çocukluk dönemindeki istismar öyküsünün yetişkinlik dönemindeki ilişkisel değişkenleri etkilediği saptanmıştır. Ayrıca, yetişkin bağlanma stillerine ilişkin sonuçlara bakıldığında, istismar öyküsünün sadece saplantılı bağlanma stili ile ilişkili olduğu, yaşın saplantılı bağlanma ile negatif yönlü, korkulu bağlanma ile pozitif yönlü bir ilişkisinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. İlişki özelliklerinin ve ilişki yeterliliklerinin bağlanma stilini etkilediği ve istismar yaşantılarının tüm psikopatolojik belirtiler ile anlamlı bir ilişkisinin bulunduğu görülmüştür. Son olarak, istismar yaşantısı olduğunu belirten gruptaki bireylerin çocukluk dönemindeki bağlanmalarının yetersiz ilgi ve aşırı korumama grubunda olduğu ve zayıf bağlanma/bağlanamama olduğu belirlenmiştir (Yücel, 2014).

Çabuk (2015) araştırmanın örneklemini, yaşları 18 ile 61 arasında değişen 413 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmanın neticesi kişilik özellikleri ve çocukluk çağı travmalarının

birbiriyle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Duygusal istismarın pek çok temel kişilik özelliğiyle, olumsuz duygularla pozitif yönde, duygusal ihmalin de olumlu duygu ve yaşam doyumu ile negatif yönlü ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, yapılan çalışma kişilik özellikleri ile kişilerarası ilişkilerin, çocukluk travmaları ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkide önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir.

Eker ve Yılmaz (2016) araştırmalarında risk alma davranışlarının yaygınlığı, türleri, çocukluk örselenme yaşantıları ve benlik saygısı arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 18-26 yaş arası 126 kadın, 73 erkek üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. En sık görülen riskli davranışların sigara ve alkollü içki kullanmak ve fiziksel kavgalara girmek; az görülen riskli davranışların ise içkili araba kullanmak ve cinsel tacizde bulunmak olduğu ortaya koymuştur. Korelasyon analizi sonucunda, risk alma davranışı ve Çocukluk çağı travmaları arasında pozitif ilişki gözlenirken, risk alma davranışı ve benlik saygısı arasında ise negatif bir ilişki bulunmuştur. Hiyerarşik regresyon analizi, cinsiyet, yaş, cinsel istismar ve fiziksel istismar değişkenlerinin risk alma davranışını anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymuştur.

Nurkan (2016) araştırmanın örneklemini rastlantısal olarak seçilen 150 yetişkin oluşturmuştur. Elde edilen sonuçlara göre çocukluk çağı travmaları düzeyi ile kişilik özellikleri alt boyutlarından Dışadönüklük, Sorumluluk, Uyumluluk-Geçimlilik, Gelişime Açıklık/akıl ile negatif yönlü, Duygusal Tutarsızlık ve Olumsuz Değerlik alt boyutlarıyla pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukluk çağı travma düzeyi ile psikopatoloji düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ezen ve Açıkgöz (2017) araştırmanın amacı “çocukların örselenmesine annelerinin örselenme yaşantılarının etkisini değerlendirmek”. Çalışmanın örneklemini Eskişehir’deki bir hastanede, çocuğu olan kadın temizlik personeli ve hastabakıcılar toplam 100 gönüllü kadın oluşturmuştur. Araştırmanın bulguları: çocukluk döneminde duygusal istismara daha fazla uğrayan annelerin çocuklarına en çok fiziksel istismar uyguladıklarına rastlanılmıştır. Sonuç olarak, çocukluk döneminde örselenme yaşayan annelerin çocuklarına daha çok örselenme davranışında buldukları tespit edilmiştir.

Ulaş (2017) yaptığı çalışmada; psikoloji lisans öğrencilerinin bu bölümü seçmeleriyle, çocukluk çağı travmaları ile mizaç ve karakter özelliklerinin ilişkisinin olup olmadığını

araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmaya katılan 85 öğrenciden 44'ü Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi'nde okumaktadır ve araştırmanın kontrol grubunu oluşturmuş, 41 öğrenci ise Psikoloji Bölümü'nde okumakta ve araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Sonuç olarak, psikoloji bölümü öğrencilerinin meslek seçimleri ile bazı mizaç ve karakter özelliklerinin ilişkili olduğu ancak çocukluk döneminde yaşanmış travmaların bir ilişkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmalar genel olarak incelendiğinde; çocukluk çağı örselenme yaşantıları fazla olan bireylerde psikopatolojik belirtiler, ilişki kurmada güçlük hatta intihar gibi insanların hayatlarını etkileyecek olumsuz durumlar görülebileceğinden hem anne babalar ve çocuğa bakım veren kişilerde hem de koruyucu ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlarda örselenme yaşantıları ile ilgili farkındalık sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4.1.2. Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Boden, Horwood ve Fergusson (2007) araştırmalarında, 18–21 yaşlar arasındaki gençlerin çocukluklarında yaşadıkları fiziksel ve cinsel istismarın daha sonraki eğitim yaşamlarındaki başarıları üzerine etkisini incelemişler, maruz kalınan istismarın akademik başarıyı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

O'leary, Coohy ve Easton (2010) çalışmalarında, çocukluk çağında cinsel istismara uğrayan ve yaşanan istismarın açıklanmasının yetişkinlikteki psikolojik sağlık üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini çocukluk çağında cinsel istismara uğrayan 30-40 yaş aralığındaki 170 kişiden oluşmaktadır. Bu çalışmada Araştırma neticesinde 30-40 yaş aralığında bulunan deneklerin, istismarcı tarafından darp edilenlerin, biyolojik bir yakını tarafından istismar edilenlerin birden fazla istismara uğrayanların, istismar yaşantısını istismar gerçekleştikten sonraki bir yıl içinde birileri ile paylaşmayanların, gösterdiği psikolojik belirtilerin yüksek olduğu bulunmuştur.

McCutcheon ve diğerleri (2010) araştırmalarının örneklemini TSSB (Travma Sonrası Stres Bozukluğu) için taranan yaşları 18- 29 arasında değişen 1638 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın neticesinde, maruz kalınan örselenmenin travma olarak önce ergenlikte çok güçlü olduğu sonra da genç yetişkinlikte ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sandberg, Feldhousen ve Busby (2012) tarafından yapılan araştırma 388 kadın ve 296 erkeğin çocukluk dönemindeki istismar yaşantıları, sağlamlık, algılanan ebeveynlik ve var olan ilişkilerin işleyişi durumları incelenmiştir. Katılımcı kadınların çocukluk döneminde yaşadıkları fiziksel istismarın sonraki dönemde çocuklarıyla ilişkisini olumsuz etkilediği ve çocuklukta bu örselenmenin ileride kadınlarda depresyon semptomlarını artırdığı gözlemlenmiştir.

Zhang, Chow, Wang, Dai ve Xiao'nun (2012), çocukluk çağı istismar yaşantısının kişilik bozuklukları üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmaya, Çin'deki psikolojik danışmanlık merkezlerinden seçilen 1402 yetişkin katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, çocukluk çağı istismar yaşantısı ile yetişkinlikteki kişilik bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki olduğu neticesine ulaşılmıştır. Çocukluk çağındaki örselenme yaşantısı, kişisel bozukluk alt boyutlarından (psikotik bozukluk, zihinsel bozukluk ve zihinsel gerilik) daha çok zihinsel bozukluğu etkilediği ortaya çıkmıştır. Çalışmanın neticesinde Çin'de geleneksel disiplinin bulunmasından dolayı fiziksel istismar olaylarının devam edebildiği belirtilmiştir.

Savla ve diğerleri (2013), çocuklukta yaşanan örselenme yaşantılarının yetişkinlik yıllarında aile-akrabalık ilişkilerini üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubu yaşları 24 ila 75 arasında değişen orta yaşta 2285 kişiden oluşmaktadır, katılımcılardan e-posta üzerinden anket doldurmaları istenmiş sonrasında bu kişilerle telefon görüşmesi yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, çocuklukta yaşanan örselenmenin sonrasında örselenme yaşantısının zamanla yok olmamasına karşın, orta ve sonraki yaşlarda aile ilişkilerini etkilemeye devam ettiğini; istismar yaşantısının bireylerin dışadönük olma durumlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir.

Fang ve diğerleri (2015) yaptıkları çalışmada fiziksel örselenmeye maruz kalanların çoğunun 18 yaş altındakilerin olduğunu ayrıca erkek çocukların daha çok fiziksel istismara, kız çocukların ise cinsel istismara uğradıklarını ortaya koymuştur. Az gelişmiş fakir ülkelerde istismar olayları görülme oranı yüksektir. Yapılan araştırmanın sonucunda çocuğun yaşadığı örselenme sonucu mental rahatsızlıklar ve sağlıksız davranışlar ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Bu konudaki ilgili araştırmalara bakıldığında, çocukluk çağı örselenme yaşantıları olan bireylerde ileriki dönemlerde psikopatolojik semptomlar, akademik sorunlar, ciddi

sağlık sıkıntıları, ilişki kurmada güçlük gibi insanların hayatlarını etkileyecek olumsuz durumlar görülebileceğinden hem anne babalar ve çocuğa bakım veren kişilerde hem de koruyucu ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlarda örselenme yaşantıları ile ilgili farkındalık sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca, alanyazın taramasında örselenme yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Modeli konularını birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yapılan araştırmanın bu anlamda alanyazındaki önemli bir eksikliği de gidereceği düşünülmektedir.

2.4.2. Kişilikle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara aşağıda yer verilmektedir.

2.4.2.1. Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

Başka bir çalışmada “üniversite öğrencilerinin kişilerarası bağımlılık eğilimlerini belirlemek ve kişilik özelliklerinin kişilerarası bağımlılık düzeyleri açısından farklılaşp farklılaşmadığını incelemek” amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 283 öğrenci oluşturmaktadır. Kişilerarası bağımlılık ile yumuşak başlılık ve nevrozizm ile pozitif yönde, dışadönüklük ile negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulgulara ek olarak kişilerarası bağımlılık düzeyleri hem düşük hem de yüksek olan bireylerin dışa dönüklük, uyumluluk ve nevrozizm boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir (Ulusoy ve Durmuş, 2011)

Sır (2016) araştırmasında, öğretmen adaylarının Beş faktör kişilik özelliklerini belirlemek ve bu özelliklerin cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf düzeyi, bölümü tercih etme sırası ve yaşanan şehir değişkenleri ile olan ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 yılında İstanbul’da bulunan iki devlet üniversitesinin, eğitim fakültelerinde eğitim gören 1.157 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Beş Faktör Kişilik Kuramı doğrultusunda Bacanlı ve diğerleri (2009) tarafından geliştirilen “Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi” kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, bayanların erkeklere göre daha yüksek düzeyde nevrozik özellikte oldukları, yaş büyük olan öğretmen adaylarının ise yaş küçük olanlara göre duygusal açıdan daha dengeli, sorumlu ve uyumlu oldukları belirlenmiştir. Katılımcılardan, İstanbul’da yaşayanlar, İstanbul’da yaşamayanlara göre daha uyumlu, sorumlu oldukları

görülmüş, bölüm ve sınıf değişkenlerinin ise Beş Faktör Kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Karaarslan (2017), çalışmasında, kişilik tipolojisi ve çocukluk çağı travmalarının şiddet eğilimi üzerindeki etkilerini irdelemiştir. Bu amaca ulaşmak için nicel araştırma ve literatür taraması yapılmıştır. Bu çalışmada bireyin sosyodemografik durumunun, çocukluk çağı travmaları ve şiddet üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırmada, grubun fiziksel ihmal, psikolojik istismar ve cinsel istismar ile şiddet davranışlar düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarının şiddet düzeylerini ve bireylerin şiddet eğilim düzeylerini etkilediğine yönelik anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Kırcaburun (2017) araştırmasında, instagram bağımlılık düzeyleri ile kişilik özellikleri ve kendini sevmeye arasındaki ilişki ve instagram bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, günlük internet kullanımı ve fakülteye göre farklılıklar gösterip göstermediğini incelemiştir. Bu araştırma için 2015-2016 yılında Düzce Üniversite'sinde öğrenim gören 519'u bayan (%69) ve 233'ü erkek (%31) toplam 752 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Instagram Bağımlılık Ölçeği, Kendini Sevmeye Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma neticesinde instagram bağımlılığının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, fakülteye göre ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre işletme fakültesi öğrencilerinin bağımlılık düzeyleri eğitim, fen-edebiyat, mühendislik ve tıp fakültesi öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca tıp fakültesi öğrencilerinin bağımlılık düzeyi diğer tüm fakültelerden anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bir diğer bulguya göre instagram bağımlılığı ile nörotizm ve günlük internet kullanımı arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Ayrıca kendini sevmeye ile dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, özdenetim ve deneyime açıklık arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Son olarak yapılan regresyon analizi sonucunda instagram bağımlılığını kendini sevmeye ve yumuşakbaşlılık negatif, günlük internet kullanımı pozitif yordamıştır. Bu üç değişkenin toplam varyansın %10'unu açıkladığı görülmüştür.

Koçak (2017) bu çalışmada, genç yetişkinlerde şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının demografik değişkenler, çocukluk dönemi ruhsal travma yaşantıları ve kişilik özellikleri ile ilişkilerini incelemiştir. Yapılan çalışmanın örneklemini 20-40 yaş

arası en az 1 ay süre ile devam eden romantik ilişkisi olan bekar veya evli 238 kadın (%51.1) ve 228 (%48.9) toplam 466 genç yetişkinden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak Beş Faktör Kişilik Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği ve Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Ana çalışmada, yakın ilişkide şiddet, genel şiddet ve şiddet içermeyen suç davranışlarının demografik değişkenler, kişilik özellikleri ve çocukluk çağı ruhsal travma yaşantıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulgularında sosyodemografik değişkenler açısından suç davranışlarının anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Bununla birlikte kadın ve erkeklerde suç davranışlarının kişilik özellikleri ve çocukluk dönemi ruhsal travma yaşantıları ile ilişkisi incelendiğinde benzerlikler ve farklılıklar görülmüştür. Regresyon analizi sonucuna göre ise kadın ve erkeklerde yakın ilişkide şiddet, genel şiddet ve şiddet içermeyen suç davranışlarının farklı değişkenler tarafından bir arada yordandığı, eğitim düzeyinin hem erkeğin hem bayanın ve her üç suç davranışı için ortak yordayıcı değişken olduğu ve kadınlarda kişilik özelliklerinin erkeklerde ise çocukluk dönemi ruhsal travma yaşantılarının suç davranışlarını yordama gücünün daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sandıkçı (2018) çalışmasında, ergenlik döneminde olan bireylerde kişilik özelliklerinin riskli davranışlar üzerindeki etkisinde sosyal ilişki unsurlarını araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa'da lise öğrenimine devam eden 591 ergen oluşturmaktadır. 41 öğrencinin verileri hatalı, eksik veya yanlış olması nedeniyle uygulamadan çıkartılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Gençtanırım ve Ergene (2014) tarafından geliştirilen Riskli Davranışlar Ölçeği, John, Donahue ve Kentle (1991) tarafından geliştirilip Alkan (2007) tarafından uyarlaması yapılan Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği; Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilip Duyani Gelbal ve Var (2013) tarafından uyarlaması yapılan Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada, beş faktörlü kişilik özelliklerinin ve sosyal ilişki unsurlarının ergenlerde görülen riskli davranışların oluşmasında önemli bir rolleri olduğu anlaşılmıştır. Ergenlerin değişen sosyal ilişki unsurlarından aile ve arkadaş desteğinin riskli davranışlar göstermeleri üzerinde etkili olabileceği bulgusuna ulaşılmıştır.

Özınanan (2018) Bu çalışmada“çocukluk çağında yaşanan travmaların, kişilik yapılarının ve buna bağlı olarak geliştirilen savunma mekanizmaların yetişkin dönemde bireylerin aşkı algılayış biçimleri üzerinde etkilerini incelenmiştir. Çalışmanın bulguları

araştırmacının hipotezlerini desteklemektedir. Çocukluk çağında yaşanan travmaların, bireylerin sonraki dönemde eř seçimlerinde kendi ebeveynlerine benzer özellikler taşıyan partnerler seçebildiklerini göstermektedir. Ayrıca kişinin kişilik özellikleri ve bununla ilişkili olarak kullanılan savunma mekanizmalarının eř seçimini etkilediği görölmektedir.

İlgili araştırmalara dayanarak, beş faktörlü kişilik özelliklerinin ve sosyal ilişki unsurlarının ergenlerde görölen riskli davranışların oluşmasında önemli bir rolleri olduğu, çocukluk çağı travmalarının şiddet düzeylerini ve bireylerin şiddet eğilim düzeylerini etkilediğine yönelik anlamlı sonuçlara, kadınlarda kişilik özelliklerinin erkeklerde ise çocukluk dönemi ruhsal travma yaşantılarının suç davranışlarını yordama gücünün daha yüksek olduğu, instagram bağımlılığı ile nörotizm ve günlük internet kullanımı arasında pozitif korelasyon bulunduğu çocukluk çağında yaşanan travmaların, bireylerin sonraki dönemde eř seçimlerinde kendi ebeveynlerine benzer özellikler taşıyan partnerler seçebildikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

2.4.2.2. Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

Rechek ve Kelly (2013) yılında yapmış oldukları çalışmada, araştırmanın örneklemini 69 genç yetişkin ilk doğan-sonra doğmuş kardeş çifti oluşturmaktadır. Araştırma neticesinde daha sonra doğan çocukların önce doğanlara göre daha fazla nörotiklik gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Alqaisy ve Thawabieh (2016) çalışmasında, öğrencilerin sahip oldukları kişilik tiplerini ve gelecekteki kaygı ile kişilik tipi arasındaki ilişkiyi ve öğrencilerin başarılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Tafila Teknik Üniversitesi ve Al-Hussien Bin Talal Üniversitesi'nden 304 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacılar Costa ve McCrae (1992) tarafından geliştirilen ve Al-Ansari (1997) tarafından uyarlanan büyük beş ölçeği kullanmışlardır. Araştırma neticesinde en popüler kişilik özelliklerinin vicdan sahibi olduğu ve en az birinin nörotisizm olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin gelecek kaygı düzeyinin ortada ve dışadönüklük, deneyime açıklık, anlaşmazlık, vicdanlılık ve nörotisizm ile pozitif ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır.

Angelkoska, Stankovska, ve Dimitrovski (2016), öğrencilerin ve onların kişiliklerinin akademik başarısı hakkında bir öğrencinin içsel durumu, kişisel deneyimi ve bireysel farklılıkları ve yetenekleri, eğilimleri, motifleri, "ben" ve bir dizi bilişsel süreç ile

bağlantılıdır diye ifade etmektedir. Modern psikolojik kişilik kuramları, öğrenmenin ve elde edilen akademik başarının, bireyin genel faaliyetini temsil ettiğine inanmaktadır. Öğrencilerin başarılarının akademik başarısı ile ilgili tam bir resmini elde etmek için öğrenme sürecini etkileyen faktörleri anlamak ve belirlemek çok önemlidir. Öğrencinin kişiliğini derinlemesine analiz edildiğinde, akademik başarının, müfredatın dış faktörlerinin etkisinin yanı sıra, kişiliğinin baskın özelliklerinden önemli ölçüde etkilendiği görülecektir. Kişisel özellikler, öğrencilerin başarı ve başarılarını belirleyen bir dizi iç bileşen olarak sunulmaktadır. Kişiliğin boyutları ile akademik başarı arasındaki ilişki birçok yazarın araştırması konusudur. Bir grup yazar, öğrenme sürecindeki başarının bir faktörü olarak zekaya önem verirken, başka bir grup, başarının, bireyde baskın olan kişisel özelliklere bağlı olduğuna inanmaktadır. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin akademik başarıları ile ilgili kişisel özelliklerinin rolünü ve erkek ve kadın cinsiyetine cevap verenler arasında hangi kişilik özelliklerinin baskın olduğunu anlamaktır. Bu amaçla çalışmada kişiliğin beş boyutu hakkında veri elde edilen beş faktör kişilik modelini uygulanmış: nörotisizm, anlaşmazlık, yeni deneyimlere açıklık, dışadönüklük ve bilinç. Araştırmanın örneklemini, 20-22 yaşlarındaki 74 öğrenciden oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre kız öğrencilerde yeni deneyimlere açıklık ve dışadönüklük ile okul başarısı arasında pozitif bir ilişki olduğu ve erkek öğrencilerde uyumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara dayanarak, başarının kişinin kişisel özelliklerine bağlı olduğu sonucuna varılabilir.

Atli (2017) bu çalışmada, beş faktör teorisine dayanan kişilik özelliklerinin kariyer olgunluk düzeyine ilişkin yordayıcı gücünü belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 248 kadın (% 57.8) ve 181 erkek (% 42,2) toplam 429 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada öğrencilerin kariyer olgunluk düzeylerini belirlemek için "Kariyer Olgunluk Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin kişilik özelliklerini ölçmek için "Beş Faktör Kişilik Özellikleri Testi" kullanılmıştır. Sonuçlar, modelde yer alan kişilik özellik değişkenlerinin tümüyle kariyer olgunluğunu anlamlı düzeyde yordadığını göstermiştir. Modelde, bağımsız değişkenlerin kariyer olgunluğundaki varyansın% 12'sini açıkladığı görülmüştür. Her bir bağımsız değişkenin modele katkısı incelendiğinde, en yüksek katkı nörotisizmden gelmiştir, bunu dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve vicdanlılık takip etmiştir. Araştırmanın bulguları, lise öğrencilerinin çevrelerindeki insanlarla etkileşime girmesi ve bilgi kaynaklarına

kolayca ulaşmaları için teşvik edilmesi gerektiğini göstermiştir. Ayrıca, kariyer olgunluk seviyelerini arttırmak için sosyal becerileri geliştirilmelidir. İnternet, dergiler ve kitaplar gibi çeşitli meslekler hakkında bilgi edinmek için kaynaklara erişim yolları, özellikle ie dönük ve endişeli kişilik özellikleri olan öğrenciler için planlanmalı ve sunulmalıdır.

Wurf (2018) yaptığı çalışmada kültürlerarası eğitimin kişilikteki bilinen kültürel farklılıkları azaltıp azaltmadığını ya da güçlendirdiğini araştırmak için, Çin, Kuzey Amerika ve karışık Çin-Kuzey Amerika kültürü kökenli 81 öğrencinin özellikleri değerlendirildi. Kişiliği ölçmek için Beş Faktör Modeli (BFM) kişilik envanterinin evrimii versiyonu kullanılmıştır. Çalışmaya katılan ğrenciler Hong Kong'da büyük bir Amerikan uluslararası lisesine katılmışlardır. Kişiliğin kültürel farklılıklarını gösteren önceki çalışmalara rağmen, manova sonuçları Çin, Kuzey Amerika veya karışık Çin-Kuzey Amerika kültürel kökenden gelen öğrencilerin kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yaratmamıştır.

İlgili araştırmalara dayanarak, daha sonra doğan çocukların önce doğanlara göre daha fazla nörotiklik gösterdikleri, kız öğrencilerde yeni deneyimlere açıklık ve dışadönüklük ile okul başarısı arasında pozitif bir ilişki olduğu ve erkek öğrencilerde uyumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Modelde yer alan kişilik özellik değişkenlerinin tümüyle kariyer olgunluğunu anlamlı düzeyde yordamıştır ancak her bir bağımsız değişkenin modele katkısı incelendiğinde, en yüksek katkı nrotisizmden gelmiştir, bunu dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve vicdanlılık takip etmiştir.

Yapılan alanyazın taramasında PDR alanında hem Beş Faktör Kişilik Modeli hem de örselenme yaşantılarını ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna bağlı olarak yapılan araştırmanın alanyazındaki konuyla ilgili eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama araçları, konularında açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada Ankara ilinde bulunan iki vakıf üniversitesinin eğitim fakültesine devam eden PDR öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik tiplerinin gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu çalışma ilişkisel tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. Betimsel tarama modelleri; genel tarama ve örnek olay tarama olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlişkisel tarama modeli genel tarama yöntemi içinde yer almaktadır. Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan taramadır (Karasar, 2006).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ilinde bulunan eğitim fakültesine devam eden PDR 1., 2., 3., ve 4., sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma çalışma grubunu iki vakıf üniversitesinin eğitim fakültesi PDR bölümüne devam etmekte olan toplam 300 öğrenci oluşturmaktadır. Ölçeklerin uygulanacağı grubun seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi benimsenmiştir (Karasar, 2006). Bu örnekleme işleminde her bireyin örneğe girme şansı eşit olduğu gibi, popülasyondaki mümkün olan her birey kombinasyonunun da, bizim örneğimiz olma şansı eşittir (Kavuncu, 2019).

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada katılımcıların bilgilerine ait verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, çocukluk döneminde maruz kalınan örselenme yaşantılarına ilişkin verilere ulaşmak amacıyla “Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği KF” (Kaya, 2014), Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin ölçümünde ise Beş Faktör Kişilik ölçeğinin Kısa Formundan (Alkan, 2006) yararlanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından katılımcıların sosyodemografik özelliklerini tespit etmek amacıyla ‘Kişisel Bilgi Formu’ oluşturulmuştur. Formda araştırmaya katılan öğrencilerin yaşı, ikamet yeri, kaçınıcı çocuk olduğu gibi sorular yer almaktadır.

3.3.2. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu (ÇÖYÖ-KF)

18 yaşından önceki örselenme yaşantılarını tarayan ve 40 maddeden oluşan beşli likert tipi ölçek 1994 yılında Bernstein ve diğerleri tarafından geliştirmiştir. Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışmaları ise Aslan ve Alpaslan (1999) tarafından yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin cevap seçenekleri; çok sık, sıklıkla, bazen, nadiren ve hiçbir zaman şeklinde olup, puanların artışı kötüye kullanımın çocukluk çağındaki sıklığını belirtmektedir. Bernstein ve diğerleri yaptıkları çalışma sonucunda Cronbach Alpha katsayısını 0.79– 0.94 arasında bulmuşlardır. Ölçeğin duygusal veya fiziksel kötüye kullanım puanlarının ranjı 23-115 arasında, cinsel kötüye kullanım puanlarının ranjı 5- 25 arasında, duygusal ihmal puanlarının ranjı 21-105 arasında, fiziksel ihmal puanlarının ranjı 11-55 arasında, değişmektedir. Bernstein ve diğerleri 2003 yılında Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu’nu 5’li likert tipinde bir ölçme aracı olarak geliştirmiş ve madde sayısını 28’e düşürmüşlerdir. Ölçek sorularının cevapları Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Biraz Katılıyorum (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) şeklindedir. Puanların artışı kötüye kullanımın çocukluk çağındaki yoğunluğunu belirtmektedir. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu beş alt boyuttan oluşmaktadır. Fiziksel istismar (9., 11., 12., 15. ve 17. maddeler), cinsel istismar (20., 21., 23., 24. ve 27. maddeler), duygusal istismar (3., 8., 14., 18. ve 25. maddeler), fiziksel ihmal (1., 4., 6., 2. ve 26. maddeler) ve duygusal ihmal (5., 7., 13., 19. ve 28. maddeler) alt boyutlarıdır. Ölçekten elde edilen puan ranjı 25-125’tir. Kontrol amaçlı 3 madde (10., 16. ve 22. maddeler) puanlamaya sokulmamaktadır.

Kaya (2014) tarafından yapılan ölçeğin kısaltılması çalışmasının örneklemi 306 öğrenciden oluşmaktadır. Yapılan çalışmada bu öğrencilerden toplanan veriler ele alınarak ölçeğin kısa formu Türkçeye çevrilmiştir. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu’nun ölçüt geçerliğinin belirlenmesi amacıyla Beck

Depresyon Envanteri, Sürekli Kaygı Envanteri; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçekleri kullanılmış, benzer ve farklı ölçekler geçerliği çalışmaları yapılmıştır.

Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu ile Beck Depresyon Envanteri puanları arasındaki korelasyon ($r = .43$; $p < 0.05$) pozitif yönde ve anlamlı, Sürekli Kaygı Envanteri puanları arasındaki ilişki ($r = .46$; $p < 0.01$) pozitif yönde ve anlamlı Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri puanları arasındaki korelasyon ($r = -.41$; $p < 0.01$) negatif yönde ve anlamlı olarak bulunmuştur.

Cronbach alfa ÇÖYÖ-KF toplam puan için .77, cinsel istismar alt boyutu için .80, duygusal istismar alt boyutu için .81, fiziksel istismar alt boyutu için .79, fiziksel ihmal alt boyutu için .38, duygusal ihmal alt boyutu için .81 ve idealleştirme alt boyutu için .42 olarak hesaplanmıştır.

ÇÖYÖ-KF'nin test tekrar test güvenilirlik çalışması üç hafta ara ile 36 kişilik öğrenci grubundan toplanan veriler üzerinden yapılmış, ilk test ve son test puanları arasındaki korelasyonun pozitif yönde, yüksek düzeyde, anlamlı olduğu gözlenmiştir ($r = .78$, $p < .01$). ÇÖYÖ-KF test tekrar test ilişkinin orta düzeyde ve anlamlı olduğu, test tekrar test güvenilirlik değerlerinin, ölçek puanlarının zaman içinde kararlılık göstereceği anlamına geldiği şekilde yorumlanabilir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının sonuçlarından edinilen bilgiye göre ölçeğin klinik olmayan genç yetişkinlerin çocukluk örselenme yaşantılarına ilişkin uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kaya, 2014).

Ölçeğin örnek maddeleri EK-1' dedir.

3.3.3. Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu

Costa ve McCrae (1992) tarafından Beş Faktör Kişilik Ölçeği oluşturulmuş, Benet-Martinez ve John (1998) tarafından bu ölçek 44 maddelik kısa forma dönüştürülmüştür. Bu ölçekte kişilerin kendilerini ve bireysel özelliklerini betimlemede kullandıkları bazı ifadeler yer almaktadır. Katılımcılardan her ifadeyi dikkatlice okumaları ve bu ifadelerin genel olarak kendilerini ne derece ifade ettiğini, uygun rakamı işaretlemeleri istenmektedir. Beş Faktör Kişilik Ölçeği; dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve açıklık olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek; “1 = Hiç katılmıyorum (1.00 - 1.80), 2 = Biraz katılmıyorum (1.81 - 2.60), 3 = Kararsızım (2.61 -

3.40), 4 = Biraz katılıyorum (3.41 - 4.20) ve 5 = Tamamen katılıyorum (4.21 - 5.00)” olmak üzere beşli likert şeklinde derecelendirilmiştir. BFKÖ kısa formu, Sümer, Lajunen ve Özkan (2005) ve Alkan (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu çalışmada Alkan (2006) tarafından dilimize uyarlanan ölçek kullanılmıştır. Alkan (2006) tarafından yapılan araştırmada dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve açıklık boyutlarının güvenirlikleri sırasıyla .89, .67, .79, .79, .79 olarak bulunmuştur. Bu ölçek başka araştırmalarda da kullanılarak ölçeğin güvenirlik düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Ulu ve Tezer (2010)’ in çalışmasında aynı boyutların güvenirlikleri sırasıyla .77, .64, .79, .80, .81 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarda ise dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve açıklık boyutlarında sırasıyla .73, .71, .77, .79, .83 olarak hesaplanmıştır.

3.4. İşlem Yolu

Araştırmanın veri toplama bölümü öncesinde, iki vakıf üniversitesi rektörlüğü’nden, gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formuyla birlikte “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği” ve “Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Kısa Formu” 2018-2019 eğitim- öğretim yılı kasım ayında 72 erkek 228 kız toplam 300 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma kapsamında uygulama yapabilmek için uygun sınıflar ve saatler belirlenmiş veri toplama araçları tek oturumda uygulanmıştır. Uygulama sırasında, öğrencilere uygulanacak ölçeklerle ilgili yönergeler açıklanmıştır. Katılımcıların kimlikleri ile ilgili bir bilgi istenmediği, toplanan verilerin başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacağı belirtilmiş ve soruları samimi bir şekilde cevaplandırmaları istenmiştir. Uygulama sırasında katılımcıların ilave soruları cevaplandırılmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

İlk olarak, ölçme araçları 300 öğrenciye uygulanmış sonra araştırma sonucu elde edilen veriler sınıflandırılmış, ölçek sonuçlarına numara verilerek veri tabanındaki gerekli düzenleme yapılmış, sosyal bilimlerde kullanılan IBM SPSS (Statistical Package for the Social) istatistik 20 paket programına aktarılmıştır. Değişkenlerin standart sapması, ortalaması, yüzdesi bulunup, normal dağılım olup olmadığı kontrol edildi ardından değişkenler arasındaki ilişkiye bakmak için korelasyon, farklılıklara bakmak için

ilişkisiz t testi, etkiye bakmak için de anova kullanılmıştır. Bulgular ise .05 anlamlılık düzeyine göre yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların demografik bilgileri, araştırmada kullanılan ölçek ve boyutlarının çalışma grubu üzerindeki güvenilirlikleri, araştırmada kullanılan ölçekler ve boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri, cinsiyet, yaş, gelir, çocuk sırasına göre çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının ve beş faktör kişilik envanterinin karşılaştırılması, son olarak çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile beş faktör kişilik ölçeği arasındaki ilişki incelenecektir.

4.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik bilgilerine göre betimsel analiz sonucu aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 4.1
Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Demografik Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kız	228	76,0
	Erkek	72	24,0
Yaş	20 ve Altı	35	11,7
	21	80	26,7
	22	81	27,0
	23	59	19,7
	23 Üzeri	45	15,0
Gelir Durumu	20 ve Altı	35	11,7
	21	80	26,7
	22	81	27,0
	23	59	19,7
	23 Üzeri	45	15,0
Ailede Kaçınıcı Çocuksunuz	1	136	45,3
	2	101	33,7
	3 ve üzeri	63	21,0

Tablo 1’de katılımcıların demografik bilgileri gösterilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin önemli bir bölümü kız, gelir durumu iyi ve en çok ikamet ettiği bölge İç Anadolu’dur. Ayrıca araştırmaya katılanların%27’si 22 yaşında ve %45,3’ü ailede birinci çocuktur.

4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Çalışma Grubu Üzerindeki Güvenirlikleri

Yapılan araştırmada kullanılan ölçekler ve boyutlarının güvenirlilik analizlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.2
Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri

	Madde Sayısı	Cronbach’s Alpha
ÇÖYÖ-KF	28	.738
Fiziksel İstismar	5	.713
Cinsel İstismar	5	.756
Duygusal İstismar	5	.743
Fiziksel İhmal	5	.720
Duygusal İhmal	5	.704
5FKÖ-KF	44	.774
Dışa Dönüklük	8	.722
Uzlaşılabilirlik	9	.709
Öz Disiplin	9	.761
Nevrotiklik	8	.740
Deneyime Açıklık	10	.765

Tablo 2’de araştırmada kullanılmış olan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu’nun ve boyutlarının güvenirlilikleri gösterilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde araştırmada kullanılmış olan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu’nun ve boyutlarının “güvenilir” (>.70) olduğu görülmektedir.

4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Tablo 4.3
Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

	N	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
ÇÖYÖ-KF	300	37.54	10.97	1.306	1.687
Fiziksel İstismar	300	5.95	2.56	1.275	1.363
Cinsel İstismar	300	6.16	3.13	1.489	1.490
Duygusal İstismar	300	7.27	3.51	1.011	1.194
Fiziksel İhmal	300	7.55	2.46	1.085	1.487
Duygusal İhmal	300	10.62	2.99	1.222	1.244
5FKÖ-KF					
Dışa Dönüklük	300	27.01	3.60	.244	.838
Uzlaşılabilirlik	300	28.64	3.48	.434	1.006
Öz Disiplin	300	29.64	3.91	1.393	1.202
Nevrotiklik	300	24.64	3.20	.352	-.014
Deneyime Açıklık	300	33.39	5.11	.25	-.154

Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve boyutlarının normallik testi sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 3'te çalışmada kullanılan Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik ölçeklerinin ve boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri gösterilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) göre; çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ile -1,5 arasında olursa, George ve Mallery (2010) göre; çarpıklık ve basıklık değerleri +2,0 ile -2,0 arasında olursa ölçeğin normal dağılmaktadır ve parametrik testlerden yararlanılması gerekmektedir. Çalışmada kullanılmış olan Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik ölçeklerinin ve boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ile -

1,5 arasında olduğundan dolayı çalışmada parametrik testler olan One-way Anova Varyans (Tek yönlü Anova), bağımsız iki grup T-testi Pearson Korelasyon kullanılmıştır.

4.4. Cinsiyete Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Envanterinin Karşılaştırılması

Araştırmanın sosyodemografik değişkenlerinden cinsiyete göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik ölçekleri arasındaki ilişki t -testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.4
Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği Kısa Formu'nun Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	P																																																																																																																																
ÇÖYÖ-KF	Kız	228	6.19	3.32	298	-.36	.721																																																																																																																																
	Erkek	72	6.04	2.45				Fiziksel İstismar	Kız	228	5.76	2.47	298	-2.28	.023	Erkek	72	6.54	2.77	Cinsel İstismar	Kız	228	6.19	3.32	298	.36	.721	Erkek	72	6.04	2.45	Duygusal İstismar	Kız	228	7.22	3.47	298	-.45	.650	Erkek	72	7.43	3.66	Fiziksel İhmal	Kız	228	10.79	2.21	298	-.78	.434	Erkek	72	11.03	2.53	Duygusal İhmal	Kız	228	13.29	13.30	298	-.19	.849	Erkek	72	13.25	13.25	5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532	Erkek	72	144.06	13.18	Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102
Fiziksel İstismar	Kız	228	5.76	2.47	298	-2.28	.023																																																																																																																																
	Erkek	72	6.54	2.77				Cinsel İstismar	Kız	228	6.19	3.32	298	.36	.721	Erkek	72	6.04	2.45	Duygusal İstismar	Kız	228	7.22	3.47	298	-.45	.650	Erkek	72	7.43	3.66	Fiziksel İhmal	Kız	228	10.79	2.21	298	-.78	.434	Erkek	72	11.03	2.53	Duygusal İhmal	Kız	228	13.29	13.30	298	-.19	.849	Erkek	72	13.25	13.25	5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532	Erkek	72	144.06	13.18	Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07								
Cinsel İstismar	Kız	228	6.19	3.32	298	.36	.721																																																																																																																																
	Erkek	72	6.04	2.45				Duygusal İstismar	Kız	228	7.22	3.47	298	-.45	.650	Erkek	72	7.43	3.66	Fiziksel İhmal	Kız	228	10.79	2.21	298	-.78	.434	Erkek	72	11.03	2.53	Duygusal İhmal	Kız	228	13.29	13.30	298	-.19	.849	Erkek	72	13.25	13.25	5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532	Erkek	72	144.06	13.18	Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																				
Duygusal İstismar	Kız	228	7.22	3.47	298	-.45	.650																																																																																																																																
	Erkek	72	7.43	3.66				Fiziksel İhmal	Kız	228	10.79	2.21	298	-.78	.434	Erkek	72	11.03	2.53	Duygusal İhmal	Kız	228	13.29	13.30	298	-.19	.849	Erkek	72	13.25	13.25	5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532	Erkek	72	144.06	13.18	Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																
Fiziksel İhmal	Kız	228	10.79	2.21	298	-.78	.434																																																																																																																																
	Erkek	72	11.03	2.53				Duygusal İhmal	Kız	228	13.29	13.30	298	-.19	.849	Erkek	72	13.25	13.25	5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532	Erkek	72	144.06	13.18	Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																												
Duygusal İhmal	Kız	228	13.29	13.30	298	-.19	.849																																																																																																																																
	Erkek	72	13.25	13.25				5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532	Erkek	72	144.06	13.18	Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																																								
5FKÖ-KF	Kız	228	143.07	12.91	298	-.63	.532																																																																																																																																
	Erkek	72	144.06	13.18				Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102	Erkek	72	34.25	5.07	Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																																																				
Dışa Dönüklük	Kız	228	33.12	5.10	298	1.64	.102																																																																																																																																
	Erkek	72	34.25	5.07				Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948	Erkek	72	28.66	3.23	Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																																																																
Uzlaşılabilirlik	Kız	228	28.64	3.57	298	-.065	.948																																																																																																																																
	Erkek	72	28.66	3.23				Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																																																																												
Öz Disiplin	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739																																																																																																																																
	Erkek	72	24.75	3.19				Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739	Erkek	72	24.75	3.19	Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																																																																																								
Nevrotiklik	Kız	228	24.61	3.22	298	.333	.739																																																																																																																																
	Erkek	72	24.75	3.19				Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102	Erkek	72	34.25	5.07																																																																																																																				
Deneyime Açıklık	Kız	228	33.12	5.09	298	-1.638	.102																																																																																																																																
	Erkek	72	34.25	5.07																																																																																																																																			

Tablo 4'te görüldüğü üzere, fiziksel istismar puanı ($t(298)=2.15$, $p<.05$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği

($t(298)=0.36, p>.05$), cinsel istismar puanı ($t(298)=0.36, p>.05$), duygusal ihmal puanı ($t(298)=0.19, p>.05$), fiziksel ihmal puanı ($t(298)=0.78, p>.05$), duygusal istismar puanı ($t(298)=0.45, p>.05$) ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Erkekler fiziksel istismar alt boyutunda kızlara göre daha yüksek puana sahiptir. Beş Faktör Kişilik Ölçeği ($t(298)=0.63, p>.05$), nevrotiliklik puanı ($t(298)=0.33, p>.05$), özdisiplin puanı ($t(298)=0.33, p>.05$), deneyime açıklık puanı ($t(298)=1.64, p>.05$), dışadönüklük puanı ($t(298)=1.64, p>.05$), uzlaşabilirlik puanı ($t(298)=0.06, p>.05$) cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.5. Yaşa Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması

Araştırmanın sosyodemografik değişkenlerinden yaşa göre Çocukluk ve Beş Faktör Kişilik ölçekleri arasındaki ilişki Anova ile karşılaştırılmıştır. Sonuçları Tablo 4.5.a ve Tablo 4.5.b'de verilmiştir.

Tablo 4.5
Yaşa Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Karşılaştırılması

	Yaş	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
ÇÖYÖ-KF	20 ve altı	35	37.66	12.46	G. Arası	1879.64	4	469.91	4.068	.003*
	21	80	36.34	7.68	G. İçi	34074.87	295	115.51		
	22	81	35.77	11.13	Toplam	35954.52	299			
	23	59	37.14	9.36						
	23 üzeri	45	43.31	14.43						
Fiziksel İstismar	20 ve altı	35	6.00	2.99	G. Arası	50.15	4	12.54	1.937	.104
	21	80	5.76	2.08	G. İçi	1908.96	295	6.48		
	22	81	5.88	2.87	Toplam	1959.15	299			
	23	59	5.56	1.67						
	23 üzeri	45	6.88	3.16						
Cinsel İstismar	20 ve altı	35	6.23	2.75	G. Arası	69.74	4	17.44	1.797	.129
	21	80	5.95	3.06	G. İçi	2861.90	295	9.70		
	22	81	5.99	3.00	Toplam	2931.64	299			
	23	59	5.78	2.41						
	23 üzeri	45	7.27	4.29						
Duygusal İstismar	20 ve altı	35	7.06	3.44	G. Arası	302.27	4	50.82	4.301	.002*
	21	80	6.79	2.71	G. İçi	3485.40	295	11.82		
	22	81	6.70	2.82	Toplam	3688.67	299			
	23	59	7.39	3.57						
	23 üzeri	45	9.13	5.07						
Fiziksel İhmal	20 ve altı	35	11.37	2.86	G. Arası	62.48	4	15.62	3.057	.017*
	21	80	10.60	2.03	G. İçi	1507.15	295	5.11		
	22	81	10.33	2.05	Toplam	1569.64	299			
	23	59	10.98	1.93						
	23 üzeri	45	11.60	2.83						
Duygusal İhmal	20 ve altı	35	13.23	1.91	G. Arası	24.79	4	6.20	1.798	.129
	21	80	13.34	1.76	G. İçi	1016.56	295	3.45		
	22	81	12.91	1.85	Toplam	1041.35	299			
	23	59	13.36	1.63						
	23 üzeri	45	13.82	2.24						

*P<.05

Tablo 4.6
Yaşa Göre Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması

	Yaş	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
5FKÖ-KF	20 ve altı	35	144.63	13.47	G. Arası	1362.00	4	340,50	2.056	.087
	21	80	140.90	12.40	G. İçi	48864.7	295	165,64		
	22	81	146.27	13.81	Toplam	50226.67	299			
	23	59	141.85	12.05						
	23 üzeri	45	143.31	12.48						
Dışa Dönüklük	20 ve altı	35	27.17	4.03	G. Arası	19.06	4	4,77	.364	.834
	21	80	26.76	3.42	G. İçi	3856.89	295	13,07		
	22	81	27.37	3.76	Toplam	3875.95	299			
	23	59	26.80	3.66						
	23 üzeri	45	28.98	3.27						
Uzlaşabilirlik	20 ve altı	35	29.29	3.81	G. Arası	32.42	4	8,11	.618	.618
	21	80	28.24	3.31	G. İçi	3608.42	295	12,23		
	22	81	28.86	3.60	Toplam	124.82	299			
	23	59	28.61	3.09						
	23 üzeri	45	28.51	3.87						
Özdisiplin	20 ve altı	35	29.54	3.09	G. Arası	124.82	4	31,20	2.063	.618
	21	80	28.09	3.25	G. İçi	4462.02	295	15,13		
	22	81	30.54	5.16	Toplam	4586.84	299			
	23	59	28.95	3.32						
	23 üzeri	45	30.00	3.50						
Nevrotiklik	20 ve altı	35	25.63	3.22	G. Arası	107.27	4	26,82	2.662	.033*
	21	80	23.94	3.27	G. İçi	2971.85	295	10,07		
	22	81	25.16	3.22	Toplam		299			
	23	59	24.68	3.15						
	23 üzeri	45	24.13	2.91						
Deneyime Açıklık	20 ve altı	35	33.00	4.98	G. Arası	122.24	4	30,56	1.176	.322
	21	80	32.88	4.55	G. İçi	7669.34	295	26,00		
	22	81	34.33	5.60	Toplam		299			
	23	59	32.81	5.14						
	23 üzeri	45	33.69	5.11						

* P<.05

Analiz sonucuna göre fiziksel istismar boyutu ($F_{(4,295)}=1.94$, $p>.05$), cinsel istismar boyutu ($F_{(4,295)}=1.80$), $p>.05$), duygusal ihmal boyutu ($F_{(4,295)}=1.80$, $p>.05$) ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği ($F_{(4,295)}=4.07$, $p<.05$), duygusal istismar boyutu ($F_{(4,295)}=4.30$, $p<.05$), fiziksel

ihmal boyutu ($F_{(4,295)}=3.06$, $p<.05$) ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nin nevroitiklik boyutu ($F_{(4,295)}=2.66$ $p<.05$) , özdisiplin boyutu ($F_{(4,295)}=2.66$ $p<.05$) ile yaşın istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile yaş arttıkça duygusal istismar ve fiziksel ihmal boyut puanları artarken nevroitiklik boyutu puanlarının azaldığı görülmektedir. Ancak deneyime açıklık boyutu ($F_{(4,295)}=1.18$, $p>.05$), dışadönüklük boyutu ($F_{(4,295)}=1.18$, $p>.05$), uzlaşabilirlik boyutu ($F_{(4,295)}=0.66$, $p>.05$) , beş faktör kişilik ölçeği ($F_{(4,295)}=0.88$, $p>.05$) ile yaş arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.6. Gelir Durumuna Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması

Araştırmanın sosyodemografik değişkenlerinden gelir durumuna göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik ölçeklerinin Anova ile yapılan analiz sonucu Tablo 4.6.a ve Tablo 4.6.b olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.7
Gelir Durumuna Göre Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının ve Beş Faktör
Kişilik Ölçeğini Karşılaştırılması

	Gelir Durumu	N	\bar{X}	Ss	V.Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÇÖYÖ-KF	Çok iyi	25	38.68	18.29	G. Arası	450.07	3	150.03	1.251	.292
	İyi	189	36.64	10.13	G. İçi	35504.44	296	119.95		
	Orta	83	39.30	9.86	Toplam	35954.52	299			
	Kötü	3	37.54	10.44						
Fiziksel İstismar	Çok iyi	25	6.60	4.75	G. Arası	12.94	3	4.32	.656	.580
	İyi	189	5.93	2.44	G. İçi	1946.20	296	6.58		
	Orta	83	5.78	1.87	Toplam	1959.15	299			
	Kötü	3	6.00	1.00						
Cinsel İstismar	Çok iyi	25	6.28	4.28	G. Arası	7.76	3	2.57	.262	.853
	İyi	189	6.10	3.21	G. İçi	2923.88	296	9.88		
	Orta	83	6.18	2.48	Toplam	2931.64	299			
	Kötü	3	7.67	4.62						
Duygusal İstismar	Çok iyi	25	7.32	4.02	G. Arası	103.22	3	34.41	2.841	.038*
	İyi	189	6.86	3.03	G. İçi	3585.45	296	12.11		
	Orta	83	8.19	4.21	Toplam	3688.67	299			
	Kötü	3	6.67	2.89						
Fiziksel İhmal	Çok iyi	25	11.44	3.12	G. Arası	16.31	3	5.44	1.036	.377
	İyi	189	10.79	2.21	G. İçi	1553.33	296	5.25		
	Orta	83	10.84	2.21	Toplam	1569.64	299			
	Kötü	3	9.33	.58						
Duygusal İhmal	Çok iyi	25	13.76	2.13	G. Arası	20.41	3	6.80	1.97	.118
	İyi	189	13.09	1.78	G. İçi	1020.94	296	3.45		
	Orta	83	13.58	1.95	Toplam	1041.35	299			
	Kötü	3	13.67	1.15						

* P<.05

Tablo 4.8
Gelir Durumuna Göre Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması

	Gelir Durumu	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
5FKÖ-KF	Çok iyi	25	143.48	15.27	G. Arası	256.32	3	85.44	.506	.678
	İyi	189	143.43	12.56	G. İçi	49970.35	296	168.82		
	Orta	83	142.75	13.14	Toplam	50226.67	299			
	Kötü	3	152.00	16.64						
Dışa Dönüklük	Çok iyi	25	28.48	3.31	G. Arası	84.38	3	28.13	2.196	.089
	İyi	189	27.02	3.40	G. İçi	3791.57	296	12.80		
	Orta	83	26.49	4.02	Toplam	3875.95	299			
	Kötü	3	28.67	3.60						
Ulaşabilirlik	Çok iyi	25	28.52	4.86	G. Arası	72.00	3	24.00	1.991	.115
	İyi	189	28.94	3.30	G. İçi	3568.83	296	12.06		
	Orta	83	27.92	3.29	Toplam		299			
	Kötü	3	30.67	5.86						
Özdisiplin	Çok iyi	25	143.48	15.27	G. Arası	256.32	3	85.44	.506	.678
	İyi	189	143.43	12.56	G. İçi	49970.35	296	168.82		
	Orta	83	142.75	13.14	Toplam	50226.67	299			
	Kötü	3	152.00	16.64						
Nevrotiklik	Çok iyi	25	24.24	4.12	G. Arası	28.64	3	9.55	.926	.428
	İyi	189	24.49	3.20	G. İçi	3050.48	296	10.31		
	Orta	83	25.06	2.91	Toplam	3079.12	299			
	Kötü	3	26.00	3.46						
Deneyime Açıklık	Çok iyi	25	32.60	5.69	G. Arası	24.24	3	8.08	.308	.820
	İyi	189	33.38	4.89	G. İçi	7767.35	296	26.24		
	Orta	83	33.60	5.49	Toplam	7791.56	299			
	Kötü	3	34.67	3.05						

* P<.05

Analiz sonuçlarına göre, Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği puanı ($F_{(3,296)}=1.25$, $p>.05$), fiziksel istismar puanı ($F_{(3,296)}=0.66$, $p>.05$), cinsel istismar puanı ($F_{(3,296)}=0.26$, $p>.05$), fiziksel ihmal puanı ($F_{(3,296)}=1.04$, $p>.05$), duygusal ihmal ($F_{(3,296)}=1.97$, $p>.05$) ile gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna karşın duygusal istismar ($F_{(3,296)}=2.84$, $p<.05$) boyutu ile gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Başka bir ifade ile orta düzeyde geliri olan

katılımcıların, iyi ve çok iyi seviyede olan katılımcılara göre duygusal istismar boyutu daha yüksektir. Beş Faktör Kişilik Ölçeği ($F_{(3,296)}=0.51$, $p>.05$), dışadönüklük ($F_{(3,296)}=0.31$, $p>.05$), uzlaşabilirlik ($F_{(3,296)}=1.99$, $p>.05$), özdisiplin ($F_{(3,296)}=1.51$, $p>.05$), nevrotiliklik ($F_{(3,296)}=0.93$, $p>.05$), deneyime açıklık ($F_{(3,296)}=0.31$, $p>.05$) gelir durumuna göre farklılaşmamaktadır.

4.7. Çocuk Sırasına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nin Karşılaştırılması

Araştırmanın sosyodemografik değişkenlerinden çocuk sırasına göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik ölçeklerinin Anova ile yapılan analiz sonucu aşağıdadır.

Tablo 4.9
Çocuk Sırasına Göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantılarının Karşılaştırılması

	Çocuk Sırası	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÇÖYÖ-KF	1	136	37.17	10.18	G. Arası	34.42	2	17.21	.142	.867
	2	100	37.82	12.10	G. İçi	35920.11	297	120.94		
	3 ve üzeri	64	37.89	10.88	Toplam	35954.52	299			
Fiziksel İstismar	1	136	6.13	2.66	G. Arası	8.66	2	4.33	.659	.518
	2	100	5.81	2.72	G. İçi	1950.49	297	6.57		
	3 ve üzeri	64	5.77	2.05	Toplam	1959.147	299			
Cinsel İstismar	1	136	5.88	2.17	G. Arası	19.76	2	9.89	1.008	.366
	2	100	6.38	3.57	G. İçi	2911.87	297	9.80		
	3 ve üzeri	64	6.41	4.02	Toplam	2931.64	299			
Duygusal İstismar	1	136	7.21	3.70	G. Arası	10.87	2	5.44	.439	.645
	2	100	7.12	3.11	G. İçi	3677.80	297	12.38		
	3 ve üzeri	64	7.63	3.73	Toplam	3688.67	299			
Fiziksel İhmal	1	136	10.65	2.32	G. Arası	9.73	2	4.87	.926	.397
	2	100	11.03	2.35	G. İçi	1559.91	297	5.25		
	3 ve üzeri	64	10.97	2.15	Toplam	1569.64	299			
Duygusal İhmal	1	136	13.29	1.99	G. Arası	5.00	2	2.50	.717	.489
	2	100	13.42	1.85	G. İçi	1036.35	297	3.49		
	3 ve üzeri	64	13.06	1.59	Toplam	1041.35	299			

* $P<.05$

Tablo 4.10
Çocuk Sırasına Göre Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Karşılaştırılması

	Çocuk Sırası	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
5FKÖ-KF	1	136	143.27	12.81	G. Arası	28.14	2	14.07	.083	.920
	2	100	143.71	12.41	G. İçi	50198.52	297	169.02		
	3 ve üzeri	64	142.88	14.26	Toplam	50226.67	299			
Dışa Dönüklük	1	136	27.04	3.58	G. Arası	8.08	2	4.04	.310	.733
	2	100	27.17	3.85	G. İçi	3867.86	297	13.02		
	3 ve üzeri	64	26.72	3.26	Toplam	3875.95	299			
Uzlaşabilirlik	1	136	28.71	3.41	G. Arası	3.08	2	1.54	.126	.882
	2	100	28.50	3.15	G. İçi	3637.75	297	12.25		
	3 ve üzeri	64	28.71	4.14	Toplam	3640.84	299			
Özdisiplin	1	136	29.54	4.47	G. Arası	4.40	2	2.20	.142	.867
	2	100	29.81	3.24	G. İçi	4582.44	297	15.43		
	3 ve üzeri	64	29.61	3.66	Toplam	4586.84	299			
Nevrotiklik	1	136	24.48	3.04	G. Arası	7.33	2	3.66	.354	.702
	2	100	24.83	3.15	G. İçi	3071.79	297	10.34		
	3 ve üzeri	64	24.69	3.66	Toplam	3079.12	299			
Deneyime Açıklık	1	136	33.51	5.28	G. Arası	5.86	2	2.93	.112	.894
	2	100	33.40	5.26	G. İçi	7785.73	297	26.22		
	3 ve üzeri	64	33.14	4.52	Toplam	7791.59	299			

* P<.05

Analiz sonucuna göre Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği ($F_{(2,297)}=0.14$, $p>.05$), fiziksel istismar puanı ($F_{(2,297)}=0.66$, $p>.05$), cinsel istismar puanı ($F_{(2,297)}=0.01$, $p>.05$), duygusal istismar puanı ($F_{(2,297)}=0.44$, $p>.05$), duygusal ihmal puanı ($F_{(2,297)}=0.72$, $p>.05$), fiziksel ihmal puanı ($F_{(2,297)}=0.93$, $p>.05$) ile çocuğun ailedeki doğum sırası arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Beş Faktör Kişilik Ölçeği puanı ($F_{(2,297)}=0.08$, $p>.05$), dışadönüklük boyutu ($F_{(4,295)}=0.31$, $p>.05$), uzlaşabilirlik boyutu ($F_{(4,295)}=0.13$, $p>.05$), özdisiplin boyutu ($F_{(4,295)}=0.14$, $p>.05$) nevroitiklik boyutu ($F_{(4,295)}=0.35$, $p>.05$), deneyime açıklık boyutu ($F_{(4,295)}=0.11$, $p>.05$) ile çocuğun ailedeki doğum sırası arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile farklı

çocuk sırasına sahip bireylerin Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği puanları birbiri ile benzerdir.

4.8. Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Ölçeği Arasındaki İlişki

Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Ölçeği arasındaki ilişkinin korelasyon analizi sonucu aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4.11
Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Envanteri Arasındaki İlişki

	5FKÖ- KF	Dışa Dönüklük	Uzlaşılabilirlik	Öz Disiplin	Nevrotiklik	Deneyime Açıklık
ÇÖYÖ-KF	-.016	-.061	.053	.081	.081	-.085
Fiziksel İstismar	.066	,014	.138*	,023	,062	,009
Cinsel İstismar	.017	,009	,095	-,022	.081	-.061
Duygusal İstismar	.001	-,062	-,016	,014	.104	-,019
Fiziksel İhmal	-.068	-.145*	-,045	-,016	-,016	-,145*
Duygusal İhmal	.004	-,149**	.003	.082	,048	.000

**%99 güven seviyesinde *%95 güven seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 8’de Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları ile Beş Faktör Kişilik Ölçeği arasındaki ilişki korelasyon analizi ile test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, dışa dönüklük ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal boyutları arasında düşük seviyede negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r=-.145$, $r=-.149$, $p<.05$). Buna karşın deneyime açıklık ile fiziksel ihmal boyutu puanları arasında ($r=-.145$, $p<.05$) ve uzlaşılabilirlik ile fiziksel istismar boyutu puanları arasında ($r=.138$, $p<.05$) düşük seviyede, negatif ve anlamlı bir ilişki vardır.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmada vakıf üniversitelerine devam eden PDR öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik tiplerinin gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada vakıf üniversitelerinin PDR bölümüne devam etmekte olan toplam 300 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır.

5.1. Demografik Gruplar Arası Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Bizim çalışmamızda cinsiyete göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeğinin fiziksel istismar boyutu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Başka bir ifade ile erkeklerin kızlara göre fiziksel istismar boyutu daha yüksektir. Buna karşın çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal boyutları ve cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Ulusal literatür incelendiğinde Zeren vd., (2012); Aslan ve Alpaslan, (1999) erkeklerin kadınlara göre daha fazla istismara maruz kaldığını belirlemişlerdir. Bostancı vd., (2006), Eskin, Kaynak-Demir ve Demir (2005) ise cinsiyete göre çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının farklılaşmadığını belirlemişlerdir. Zoroğlu (2003) kadınların cinsel istismara daha fazla uğradığını, diğer türlerde ise cinsiyet farkı görülmediğini bildirmiştir. Genelde ülkemizde yapılan araştırmalarda erkeklerin daha fazla istismar yaşantısı raporlaması; kadınların kendilerini doğru ifade etmemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Cinsiyet rolleri bağlamında, kadınların sosyal açıdan uygun cevap verme kaygısı içinde oldukları düşünülebilir. Kalkan ve Özbek (2011), erkeklerin duygusal istismar ve ihmal ile cinsel istismara daha fazla maruz kaldığını, fiziksel istismarda ise fark olmadığını belirtirken, Saçarçelik (2009) tam tersini; kadınların duygusal ve cinsel istismara daha fazla uğradığını, fiziksel istismarda fark görülmediğini iddia etmiştir.

Bu çalışmada gelir durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeğinin duygusal istismar boyutu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Başka bir ifade ile orta düzeyde geliri olan katılımcıların, iyi ve çok iyi seviyede olan katılımcılara göre duygusal istismar boyutu daha yüksektir. Bu sonuçlar genel olarak literatür sonuçlarıyla uyumludur. Bu sonuçlara göre düşük gelir düzeyinde orta ve

yüksek gelir düzeyine, orta gelir düzeyinde ise yüksek gelir düzeyine göre çocukluk çağı istismarının daha fazla olduğu görülmektedir. Benzer sonuçlu araştırmalarda düşük gelir düzeyinde çocukluk çağı istismarının diğer gelir düzeylerinden fazla olduğu bulunmuştur (Siyez, 2003; Bekçi, 2006; Yıldız, 2007; Kristensen ve Lau, 2007; Mangır vd., 1995; Güler ve diğerleri, 2002). Aydın ve İşmen (2003) örseleyici davranışa maruz kalma oranı ile gelir düzeyi arasında doğru orantı olduğu ve geçmişlerinde önemli rahatsızlık geçirenlerde fiziksel istismar oranlarının daha fazla olduğunu belirlemiştir. Dayıoğlu, (2017) da araştırmasında gelir düzeyi arttıkça katılımcıların pozitif eksende olan ve olumlu kabul edilen kişilik tipolojilerinin arttığını, negatif eksende yer alan ve olumsuz kabul edilen kişilik tipolojilerinin ise azaldığını tespit etmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise yaşa göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği ve duygusal istismar, fiziksel ihmal boyutları istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmasıdır. Başka bir ifade ile yaş arttıkça duygusal istismar, fiziksel ihmal boyutları artmaktadır. Aydın ve İşmen (2003) 20 yaş ve altında yer alan kişilerin 20 yaş üzerinde yer alan kişilere göre daha fazla duygusal örselenmeye maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir.

Böylece konuya ilişkin literatür taramasında demografik değişkenlere göre kişilik tiplerinin farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda cinsiyete göre beş faktör kişilik envanteri boyutları farklılaşmamaktadır. Yani erkek ve kızların beş faktör kişilik envanteri birbiri ile benzerdir. Buna karşın Tatlıoğlu (2014) kadınların nevroitiklik boyutunda erkeklere nazaran daha baskın olduğunu, kadınların daha yüksek düzeyde nevroitik özellik gösterdiğini belirlemiştir. Benzer bir şekilde Açıkkel (2013) nevroitiklik boyutunun katılımcıların cinsiyetine göre farklılaştığı, kadınların nevroitiklik özelliğinin erkeklerden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Aliyev (2008) tarafından üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ve cinsiyet rolleri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada nevroitik özelliğin kadınsı cinsiyet rolüne sahip katılımcılarda daha belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Demirci (2003)'ye göre cinsiyetin nevroitiklik ve gelişime açıklık boyutlarında anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiş, kadınların erkeklere nazaran daha nevroitik ve gelişime daha az açık olduğu sonucuna varılmıştır. Ulucan ve Bahadır (2011) sporcular üzerinde yapılan araştırmada cinsiyetin, Eysenck kişilik envanteri (EPQ) kullanılarak belirlenen nevroitiklik boyutunu anlamlı olarak etkilediği, kadınların daha nevroitik oldukları sonucuna varılmıştır. Cinsiyetin Beş Faktör Kişilik özellikleri

üzerindeki etkisi genel olarak nevroitiklik boyutunda gözlenirken literatürde farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Kırıkkale ilindeki banka çalışanlarının kişilik özellikleri ile iş değerleri arasındaki ilişkinin incelendiği Merdan (2013) göre cinsiyetin dışadönüklük boyutu hariç diğer boyutlar üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüş, erkeklerin kadınlardan daha uyumlu, nevroitik ve gelişime açık olduğu sonucuna varılmıştır. Yıldızoğlu (2013) ise kadınların erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha dışadönük ve gelişime açık olduğunu ortaya koymuştur.

Yaşa göre çocukluk beş faktör kişilik envanteri incelendiğinde Nevrotiklik boyutu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Başka bir ifade ile yaş arttıkça Nevrotiklik boyutu azalmaktadır. Benzer bir şekilde Sır (2016) yaş ortalaması 19.78 olan 23 yaş altı grubu içerisindeki katılımcıların, yaş ortalaması 26.19 olan 23 yaş ve üzerindeki gruba kıyasla daha nevroitik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın bu çalışmada diğer beş faktör kişilik envanteri boyutları yaşa göre farklılaşmamaktadır. Bu çalışmayı destekler nitelikte olan Ulucan ve Bahadır (2011) yaş değişkeninin kişilik özellikleri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Çelebi ve Uğurlu (2014) çalışmasında yaş değişkeninin sorumluluk ve nevroitiklik boyutlarında etkili olduğu, 41-50 yaş aralığında olan katılımcıların daha genç olanlara kıyasla daha yüksek düzeyde sorumluluk özelliği gösterdiği, ayrıca yaşı genç olan katılımcıların daha yüksek düzeyde nevroitiklik özelliği sergilediği belirlenmiştir. Aliyev ve Tunç (2015)'un yetişkin bireyler üzerinde yaptıkları çalışmada, Eysenck Kişilik Envanteri kullanarak ölçülen nevroitiklik özelliğinin, yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, 18-35 yaş grubunda olanların 36-45 yaş grubunda olanlara göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun sonucunda, yaşı genç olanların daha yüksek düzeyde nevroitik özellik sergilediği belirlenmiştir. Eysenck ve Wilson (1995), insanların yaşlandıkça daha az dik başlı ve daha dengeli olduklarını belirtmektedir. Benzer şekilde yapılan birçok çalışma, ergenler ve genç yetişkinlerin nevroitiklik puanlarının yaşlılara göre anlamlı şekilde yüksek çıktığını göstermektedir (Çelebi ve Uğurlu, 2014).

5.2. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu

Yapılan analizler sonucunda dışa dönüklük ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal boyutları arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlara paralel bir şekilde çocuklukta deneyimlenen fiziksel ihmal,

fiziksel istismar, duygusal ihmal ve duygusal istismarın yetişkinlikte kişilik üzerinde etkileri olduğuna işaret etmektedir (Bierer vd., 2003; Berkowitz vd., 2004).

Literatürde çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik üzerindeki etkisini inceleyen çok fazla çalışma bulunmaktadır. Kleiner ve Marshall tarafından yapılan araştırmada, kişilik özellikleri yapılandırılmış görüşme formu kullanarak irdelenmiştir. Bu araştırmada “bağımlılık” üzerinde durulmuş ve kişilik ile alakalı pek çok veri elde edilmiştir. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları geçiren kişilerin kendilerini sosyal kaygılı, içe dönük, olumsuz değerlendirmelerden ve eleştiriden korkan bireyler olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bu bireylerin öfke ve eleştiri ile baş etmekte zorlandıkları tespit edilmiştir. Öfke bu bireyler için rahatsızlık verici ve öne planda olan bir duygu olarak belirtilmiştir Littauer, (2007). Bu araştırmada ki bulgular bizim çalışmamızı ve elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Bu çalışmada ayrıca deneyime açıklık ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal boyutları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Allen ve Lauterbach (2007) göre çocuklukta travma yaşayan bireylerin yüksek dışadönüklük ve duygusal dengesizlik gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Başka bir ifade ile bu bulgular çocukluk çağı travma mağdurları daha gergin, huzursuz, güvensiz ve duygusal olmalarının daha muhtemel olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer bir şekilde Hovens, Giltay, vanHemert ve Penninx (2016) çocukluk çağı travmasının, deneyimlere daha fazla açık olma ile ilişkili olduğunu ve açıklık kısmen çocukluk istismarı ve olumsuz yaşam olayları arasındaki etkiye aracılık ettiğini ortaya koymuşlardır. Çocuklukta istismarın olumsuz yaşam olayları üzerindeki etkisinin bir kısmı deneyime açıklığa aracılık etmektedir. Deneyim ve dışa dönüklük, daha olumlu ve olumsuz yaşam olaylarıyla ilişkilidir. Çocukluk çağı ihmali ve düşük dışa vurum, daha az olumlu olaylarla karşı karşıya bırakmaktadır. Kişilik, yetişkinlik dönemi boyunca geliştiğinden, gelecekteki kişiliği deneyimlere açıklığın ne kadar genişletildiğini çocukluk çağı travması ile şekillendirmeye başlamaktadır (Harkness vd., 2015).

Bu araştırmada ayrıca uzlaşılabilirlik ile fiziksel istismar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur ($p < 0,05$). Bununla birlikte cinsel istismar ve duygusal istismar ile beş faktör kişilik envanteri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Benzer bir şekilde diğer çocukluk dönemi örselenme yaşantıları boyutları ile beş faktör kişilik envanteri boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır

($p>0,05$). Buna karşın Allen ve Lauterbach (2007) çocuklukta travma yaşamış insanların yüksek duygusal dengesizlik ve dışadönüklük gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır. Yapılan araştırmaların büyük bir bölümünde cinsel istismarın yanında, deneyimlenmiş olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar ve fiziksel istismarın yetişkinlik döneminde kişilik özellikleri üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir (Berkowitz vd., 2004; Bierer vd., 2003).

Farklı çalışmalarda, çocukluklarında travmatik olaylar yaşayan insanların yetişkinlikte bir kişilik bozukluğu yaşamaya daha yatkın oldukları ortaya çıkmıştır (Herman, Perry ve Van der Kolk, 1989; Gladstone vd., 1999). Örneğin, araştırmamızın çoğu cinsel istismara uğramış kadın mağdurlarla yapılmasına rağmen, çocukluklarında cinsel istismara uğrayan erkeklerde patolojik MMPI profilleri gözlenmiştir (Roys ve Timms, 1996).

Yapmış olduğumuz çalışmamızın daha önce yapılan araştırmaların bulgularıyla paralel olduğu, bu çalışmamızın sonucunda da çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuç ve önerileri özetlenmiş ve bazı öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuç

Çalışmada katılımcıların %76'sını kızlar, %24'ünü erkekler oluşturmaktadır. Gelir durumuna bakıldığında ise %63'ünün gelir durumunun iyi olduğu belirlenmiştir. En çok ikamet edilen bölgede katılımcıların %66,7 ile İç Anadolu bölgesinde ikamet ettiği görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılanların %27'si 22 yaşında ve %45,3'ü ailede birinci çocuktur.

Yapılan analiz sonucunda, cinsiyete göre çocukluk çağı örselenme yaşantıları ölçeğinin fiziksel istismar boyutu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile erkeklerin kızlara göre daha fazla fiziksel istismara uğrama düzeyi daha yüksektir. Yaş arttıkça duygusal istismar, fiziksel ihmal boyutları artarken nevroitiklik düzeyi azalmaktadır. Buna karşın diğer çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve beş faktör kişilik envanteri ölçeği ve düzeyleri yaşa göre farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Gelir durumuna göre çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeğinin duygusal istismar düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Başka bir ifade ile orta düzeyde geliri olan katılımcıların, iyi ve çok iyi seviyede olan katılımcılara göre duygusal istismar düzeyi daha yüksektir.

Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği, cinsel istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal düzeyleri ve beş faktör kişilik envanteri ölçeğinin dışa dönüklük, uzlaşılabilirlik, öz disiplin, nevroitiklik, deneyime açıklık düzeyleri çocuk sırasına göre farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

Dışa dönüklük ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal düzeyleri arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Deneyime açıklık ile fiziksel ihmal ve duygusal ihmal düzeyleri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). Uzlaşılabilirlik ile fiziksel istismar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur ($p<0,05$). Cinsel istismar ve duygusal istismar ile beş

faktör kişilik envanteri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Benzer bir şekilde diğer çocukluk dönemi örselenme yaşantıları düzeyleri ile beş faktör kişilik envanteri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

6.2. Öneriler

6.2.1. Politika Yapıcılara Dönük Öneriler

- a. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara bakıldığında örselenme yaşantılarının önüne geçebilmek için başta Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarının şiddeti engelleyici stratejiler geliştirmesi ve yapılan çalışmaları desteklemesi önerilmektedir.
- b. Ülkedeki tüm bireylerin yetkin kişiler tarafından eğitilerek bilinçlendirilmesi, eğitimler tiyatro, sinema, radyo ve televizyon programları tarafından desteklenmeli ve ülke genelinde aile danışma veya psikolojik danışma merkezlerinin devlet tarafından desteklenerek her ailenin psikolojik destek alabilmesi sağlanmalıdır.
- c. Evlenmeden önce mutlaka çiftlere zorunlu olarak devlet tarafından evlilik öncesi eğitim, ana baba eğitimi, çocuk bakımı eğitimi verilerek ileride sağlıklı bireylerin yetişmesi ve sağlıklı bir toplum oluşturmak için temel yapı taşlarını önceden yerleştirmeli, istismar yaşantısına sahip çocuklar üzerinden çalışmalar yapılmalıdır.

6.2.2. Psikolojik Danışmanlara Dönük Öneriler

- a. Örselenme yaşantılarının ortaya çıkarılması için okullarda psikolojik danışmanlar tarafından belirli aralıklarla örselenme yaşantılarına yönelik ölçeklerin öğrencilere uygulanması önerilmektedir. Bununla birlikte okullarda konuyla ilgili velilere ve öğretmenlere yönelik psikoeğitimler düzenlenmelidir. Ayrıca çocukların istismar ile ilgili bilinçlendirilmesi ve istismar karşısında ne yapmaları gerektiği konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- b. Kamu, kurum, kuruluş ve özel sektörde çalışan tüm psikolojik danışmanların, ulaşabildikleri bireyleri bilinçlendirmek, doğru bilinen yanlışları düzeltmek ve bu bireylerin farkındalıklarını arttırmak amacıyla örselenme yaşantıları ve etkileri ile ilgili psikoeğitimler düzenlemelilerdir.

6.2.3. Araştırmacılara Dönük Öneriler

- a) Araştırma Ankara ilindeki iki özel üniversitedeki Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencileri ile yapılmıştır. Daha sonraki çalışmalarda başka meslekler ile çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kişilik tiplerinin gelişimi üzerindeki etkisi üzerine çalışmalar yapılması konunun derinlemesine anlaşılmasında katkı sağlayabilir.
- b) Çalışmanın örneklemini 300 kişi oluşturmuştur. Sonraki çalışmalarda daha fazla kişi katılımı ile bu konu tekrar çalışılabilir. Araştırma Ankara ili ile sınırlıdır. Tüm Türkiye’de çalışmalar yapılması bilime katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Açikel, M. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Aşk Biçimleri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.
- Aksoy, Ö. (2009). *Öğretmen ve okul yöneticilerinde a tipi kişilik özellikleri ile tükenmişlik ilişkileri ve Bayrampaşa ilçesi ilköğretim okullarında yapılan bir uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Aktaş, A. (2006). *Farklı Kültürlerdeki Yöneticilerin Kişilik Özelliklerine Dayanarak Liderlik Anlayışlarının Belirlenmesi: Türk ve Amerikan Otel Yöneticilerinin Karşılaştırmalı Analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Aliyev, P. (2008). *Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri ve Cinsiyet Rollerinin Üniversite Alan Seçimi ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aliyev, R., & Tunc, E. (2015). Self-efficacy in counseling: The role of organizational psychological capital, job satisfaction, and burnout. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 190, 97-105.
- Allen, B., & Lauterbach, D. (2007). Personality characteristics of adult survivors of childhood trauma. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies*, 20(4), 587-595.
- Alqaisy, L. M., & Thawabieh, A. M. (2016). Personal Traits and their Relationship with Future Anxiety and Achievement. *Journal of Psychology*, 4(2), 122-130.
- Altın, A., Sanioglu, A. ve Uslu, M. (2013). Comparison of locus of control for students at school of physical education and sports with regard to some variables. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 15(1), 84-87.
- Angelkoska, S., Stankovska, G., & Dimitrovski, D. (2016). The Personal Characteristics Predictors of Academic Success. *Bulgarian Comparative Education Society*.
- Arıkan, Ç. (1988). "Ailede Çocuğa Yönelik Şiddet". *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokul Dergisi* 1988/1-2-3 , 78-82.
- Arslan, R. (2016). Çocukluk dönemi duygusal istismarı ile depresyon arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolüne ilişkin bir gözden geçirme. *Klinik Psikiyatri*, 19, 202- 210.
- Aslan, S. H. ve Alparlan, Z. N. (1999). Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeğinin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10(4), 275-285.
- Atli, A. (2017). Five-Factor Personality Traits as Predictor of Career Maturity. *Eurasian Journal of Educational Research*, 68, 151-165.

- Aydın, İ. (2019). Türkiye’de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, O. ve İşmen, E. A. (2003). 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örülenme yaşantısının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18, 7-20.
- Bahar, A., Bahar, G., ve Savaş H. (2009). Çocuk İstismarı ve İhmali: Bir Gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 56,57.
- Başgöl, Ş.S., Balcı, L. ve Elmi, H.C. (2010). Anne mi? Abla mı? Baba mı? Dede mi?:Ensest olgu sunumu. *Türkiye Klinikleri J Foren Med*, 7(2), 91-96.
- Bekçi, B. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E. & Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132–1136.
- Bernstein, D. P., Stein, J. A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., Stokes, J., Handelsmen, L., Medrano, M., Desmond, D. & Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the childhood trauma questionnaire. *Child Abuse & Neglect*, 27, 169–190.
- Bleske-Rechek, A., & Kelley, J. A. (2014). Birth order and personality: A within-family test using independent self-reports from both firstborn and laterborn siblings. *Personality and Individual Differences*, 56, 15-18.
- Boden, J. M., Horwood, L. J., & Fergusson, D. M. (2007). Exposure to childhood sexual and physical abuse and subsequent educational achievement outcomes. *Child abuse & neglect*, 31(10), 1101-1114.
- Boeree, C. G. (2006). Personality Theories. *Psychology Department Shippensburg University*.
- Bono, J. E., Boles, T. L., Judge, T. A., & Lauver, K. J. (2002). The role of personality in task and relationship conflict. *Journal of personality*, 70(3), 311-344.
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, İ., & Çoban, Ş. (2006). Travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 44(2), 100-106.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Cervone, D., & Pervin, L. A. (2013). *Personality Theory and Research*. (20 bs), America:Wiley.

- Child Welfare Information Gateway, (2013). *What is child abuse and neglect?*. 02 Kasım 2017, <https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/whatiscan.pdf>, adresinden erişildi.
- Claussen, A. H., & Crittenden, P. M. (1991). Physical and psychological maltreatment: Relations among types of maltreatment. *Child abuse & neglect*, 15(1-2), 5-18.
- Corey, G. (2005). *Psikolojik danisma, psikoterapi kuram ve uygulamalari*. Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2015). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çamuroğlu, M.İ. (2014). *Üniversite öğrencilerinde kendine zarar verme davranışı ve intihar olasılığının, çocukluk örselenmeleri ve saldırganlıkla ilişkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Çelebi, N., & Uğurlu, B. (2014). *Resmi liselerde çalışan öğretmenlerin kişilik özelliklerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(18), 537-569.
- Dayıoğlu, İ. E. (2017). *Ebeveynlerde Kişilik Tipolojileri ile Şiddet Davranışı ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)., İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deblinger, E., Behl, L. E., & Glickman, A. R. (2006). Treating children who have experienced sexual abuse. *Child and adolescent therapy: Cognitive-behavioral procedures*, 383-416.
- Demirci, S. (2003),. *Öğretmenlerde Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Dere, J., Watters, C.A., Yu, S.C.M., Bagby, R.M., Ryder, A.G. ve Harkness, K.L. (2015). Beck Depresyon Envanteri – II. *Psikolojik Değerlendirme*, 27 (1), 68.
- Digman, J. M. (1990). Personality Structure: Emergence of the Five-Factor Model, *Annual Review of Psychology*, 41, 417-440.
- Dinç, M., Bitlisli, F., Çetinceli, E., & Aydın, S. Z. (2013). Öğretim elemanlarının tükenmişliğinde beş faktör kişilik özelliklerinin etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 4(9), 44-69.
- Eker, İ. ve Yılmaz, B. (2016). Risk alma davranışı: Çocukluk Çağı Travmaları ve Benlik Saygısı Temelinde Bir Değerlendirme. *Klinik Psikiyatri*, 2016, 19, 27-36.
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2011). *Çocuk Polisi Temel Eğitimi Kursiyer El Kitabı*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü, 83-90, 135.

- Eniseler, A. G. (2007)., *Kalp-Damar Hastalarında A Tipi Davranış ve Öfke Analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Erol, D. (2007). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Çocuklardaki Fiziksel İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalıkları (Eskişehir İl Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ersoy, A. D., & Bayraktar, O. (2017). Stresli kişilik yapısı ile iş kazasına yatkınlığı arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, 31, 473- 474.
- Erükçü Akbaş, G. (2014). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerin çocukluk dönemi istismar yaşantıları: Ankara Altındağ ve Çankaya örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 25(2), 75-96.
- Eskin, M., Kaynak-Demir, H., & Demir, S. (2005). Same-sex sexual orientation, childhood sexual abuse, and suicidal behavior in university students in Turkey. *Archives of sexual behavior*, 34(2), 185-195.
- Eysenck, H. J., & Wilson, G. D. (1995). *Kişiliğinizi tanıyın*. Remzi.
- Ezen, M., & Açıkgöz, A. (2017). Çocukların örselenmesine annelerin örselenme yaşantısının etkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 6(3), 13-21.
- Fang, X. Fry, D. A., Ji, K., Finkelhor, D., Chen, J., Lannen, P. & Dunne, M. P. (2015). The burden of child maltreatment in china: a systematic review. *Bulletin of the World Health Organization*, 93(3), 176–185C.
- Feist, J. and Feist, G. J. (2002). Theories of personality (5th ed.). *New York: Mcgraw-Hill Higher Education*.
- Friedman, M. ve Rosenman, R. H. (1974). *Type A behavior and your heart*. New York: Alfred A. Knopf.
- George, D., and Mallery, M., (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. Boston.
- Gladstone, G., Parker, G., Wilhelm, K., Mitchell, P., & Austin, M. P. (1999). Characteristics of depressed patients who report childhood sexual abuse. *American Journal of Psychiatry*, 156(3), 431-437.
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative ‘description of personality’: the big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 1216– 12.
- Golier, J. A., Yehuda, R., Bierer, L. M., Mitropoulou, V., New, A. S., Schmeidler, J.,& Siever, L. J. (2003). The relationship of borderline personality disorder to posttraumatic stress disorder and traumatic events. *American Journal of Psychiatry*, 160(11), 2018-2024.29.

- Gökler, R. (2006). Eğitimde çocuk istismarı ve ihmaline genel bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 47-76.
- Graziano, W. G., Jensen-Campbell, L. A., & Hair, E. C. (1996). Perceiving interpersonal conflict and reacting to it: the case for agreeableness. *Journal of personality and social psychology*, 70(4), 820.
- Güler, N. ve diğerleri (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 128-134. Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gümüş-Saçarçelik, G. (2009). Kasıtlı Kendine Zarar Verme Davranışı Olan Ergen ve Genç Erişkin Hastalarda Çocukluk Çağı Travmaları. *Uzmanlık Tezi, İstanbul, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi*, 13.
- Güneş, A. (2013). *Çocukluk Sırrı*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Güneş, A. (2014). *Güvenli Bağlanma*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Güney, C. (2014). *15-18 yaş arası ergenlerde beden imgesi ile sosyal anksiyete arasındaki ilişkide kişilik özelliklerinin aracı etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Herman, J. L., Perry, C., & Van der Kolk, B. A. (1989). Childhood trauma in borderline personality disorder. *The American journal of psychiatry*, 146(4), 490.
- Herman, J.L. (2007). *Travma ve İyileşme Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre*. 1. Basım. T. Tosun. (çev.), İstanbul: Literatür Yayıncılık. (Orijinal Baskı Tarihi 1992).
- Hovens, J. G., Giltay, E. J., van Hemert, A. M., & Penninx, B. W. (2016). Childhood maltreatment and the course of depressive and anxiety disorders: the contribution of personality characteristics. *Depression and anxiety*, 33(1), 27-34.
- Howe, D. (2005). *Child Abuse and Neglect: Attachment, Development and Intervention*. New York: Palgrave Macmillan.
- İstengel, A. M. (2006). *Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri Ve İş Stresleri Arasındaki İlişki Düzeyinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İşeri, E. (2006). *Duygusal İstismar, Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- İşmen, E. (2004). Aile içi istismarı ölçek geliştirme çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 207-221.

- Jani, D., Jang, J.H. ve Hwang, Y.H. (2014). Big Five Factors of Personality and Tourists Internet Search Behavior. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19 (5), 600-615.
- Johnson, A. M., Schermer, J. A., Vernon, P. A. and Lang, K. L. (2012). Genetic correlations among facets of type a behavior and personality. *Twin Research and Human Genetics*, 15 (4), 491-495.
- Kalkan, M., & Özbek, S. K. (2011). Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ergenlerdeki flört kaygısını yordar mı.? *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(1), 35-44.
- Kara, B., Biçer, Ü., Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-151.
- Karaarslan, İ. (2017). *Şiddet eğiliminin kişilik tiyolojileri ve çocukluk çağı travmasıyla ilişkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Karayığit, S. (2018). *Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları İle Erken Dönem Uyumsuz Şemalar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Kaya, S. (2014). *Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formunun Türkçe'ye Uyarlanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Kendall, P. C. (Ed.). (2011). *Child and adolescent therapy: Cognitive-behavioral procedures*. Guilford Press.
- Kırcaburun, K. (2017). *Üniversite öğrencilerinin instagram bağımlılığı, kişilik özellikleri ve kendini sevme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Koçak, M. (2017). *Genç yetişkinlerde şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları ile çocukluk çağı travmaları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Kristensen, E., & Lau, M. (2007). Women with a history of childhood sexual abuse. Long-term social and psychiatric aspects. *Nordic Journal of Psychiatry*, 61(2), 115-120.
- İnternet: Kuşgözoğlu, T. (2011). *Çocuk istismarı ve ihmali: temel konular ve Türkiye'deki uygulamalar*. Web: <http://kurumsal.data.atilim.edu.tr/pdfs/110325.pdf>, adresinden erişildi
- Littauer, F. (2007) *Kişiliğinizi tanıyın Personality Puls*. Sistem Yayıncılık

- Machado, C., Gonçalves, M., Matos, M. ve Dias, A. R. (2007). Child and partner abuse: Selfreported prevalence and attitudes in the North of Portugal. *Child Abuse and Neglect*, 31, 657-670.
- Mangır, M., Aral, N., Haktanır, G., Baran, G., Başar, F. ve Köksal, A. (1995). Fiziksel Ynden İstismar Edilen ve Edilmeyen ocukların Ana-Baba Tutumlarının Algılayış Őekillerinin İncelenmesi. 10. *Ya-Pa Okul ncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri* , 81-98.
- McCrae, R. R. and Costa Jr, P. T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52(5), 509-516.
- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (2003). Personality in Adulthood. *New York: Guilford Press*, . s.48-63.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of personality and social psychology*, 52(1), 81.
- McCutcheon, V. V., Sartor, C. E., Pommer, N. E., Bucholz, K. K., Nelson, E. C., Madden, P. A. & Heath, A. C. (2010). Age at trauma exposure and PTSD risk in young adult women . *Journal of Traumatic Stress*, 23(6), 811–814. doi:10.1002/jts.20577.
- Nolin, P. and Either, L.S. (, 2007). “Using neuropsychological profiles to classify neglected children with and without physical abuse”. *Child abuse and neglect*, 31 (6) , 631-643.
- Ovayolu, N., Serindağ, S., ve Uçan, . (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4),15-18.
- zen, Ő., Antar, S. ve zkan, M. (2007). Çocukluk ağı travmalarının umutsuzluk, sigara ve alkol kullanımı üzerine etkisi, niversite son sınıf öğrencilerini inceleyen bir alışma. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 20(2), 79–87.
- zinanan, . (2018). *Kişilik tiyolojileri ve çocukluk ağı travmasının bireylerin romantik ilişkileri (aşk) ile olan ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, A. (2016). *Hüzün turizmi katılımcılarının kişilik özellikleri, motivasyonları ve memnuniyetleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Öztürk, M. (2015). *Tutuklu hükümlü çocuklarda kendine zarar verme davranışının bilişsel çarpıtmalar ve çocukluk örselenme yaşantısıyla ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pegem Komisyon, (2017). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.

- Pekdoğan, S. (2017). Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Örselenmeleri ile Psikolojik Belirti Düzeylerinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 30 (1) , 191-208.
- Polat, O. (1997). *Vurursan kırılır*. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Polat, O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1: Tanımlar*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Polat, O. (2015). *Şiddet*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Robert R. M. (2009). The Five-Factor Model of personality traits: consensus and controversy Corr, P. J., & Matthews, G. (Eds.). *The Cambridge handbook of personality psychology* Cambridge, UK: Cambridge University Press
- Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S.H. ve Knafo, A. (2002). The Big Five Personality Factors and Personal Values. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 789- 801.
- Roys, DT, ve Timms, RJ (1996). Anne Bakıcıları Tarafından Cinsel Olarak Rahatlatılan Yetişkin Erkeklerin Kişilik Profilleri: Preliminary Findings. *Çocuk cinsel istismarı dergisi*, 4(4), 63-77.
- Salgado, J. F., Viswesvaran, C., & Ones, D. S. (2001). Predictors used for personnel selection: An overview of constructs. *Handbook of Industrial, Word and Organizational Psychology*, 165-199.
- Sandberg, G. J., Feldhousen, B. E. & Busby, M. D. (2012). The impact of childhood abuse on women's and men's perceived parenting: implications for practitioners. *The American Journal of Family Therapy*, 40(1), 74-91.
- Sanderson, C. (2010). *Anne Baba ve Öğretmenler İçin Çocuğun Cinsel Eğitimi ve Tacizden Korunma Rehberi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Sandıkçı Ç. (2018). *Ergenlerde riskli davranışların kişilik özellikleri tarafından yordanmasında sosyal ilişki unsurlarının aracı rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Sevi, E. Sevinç (2009). *Psikobiyolojik Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Kuramı: Mizaç Ve Karakter Envanteri (TCI) İle Beş Faktör Kişilik Envanterinin (5FKE) Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sır, N. Ş. (2016). *Öğretmen adaylarının 5 faktör kişilik kuramına göre kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

- Somer, O. (1998). Türkçe’de kişilik özelliği tanımlayan sıfatların yapısı ve beş faktör modeli. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(42), 17-32.
- Somer, O. ve Goldberg, L.R. (1999). The Structure of Turkish Trait- Descriptive Adjectives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 431-450.
- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*. 2012, 32(4), 1054–1063.
- Şimşek, Ş. (2010). *Cinsel İstismara Uğramış Çocuklarda ve Ebeveynlerinde Travma Sonrası Stres Bozukluğu*. Uzmanlık Tezi. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya.
- Şirin, A., ve Yenibaş, R. (2007). *Ailede Çocuğun İstismarı ve Umutsuzluk*. Ankara: Nobel Basımevi.
- T.C. Resmi Gazete, *Birleşmiş milletler çocuk hakları sözleşmesi (1989)*. Ocak 1995, 22184, 27.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri, *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82–6.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramına göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 17, 939-971.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı’na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014 (XVII).
- Taymur, İ. & Türkçapar M. H. (2012). Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Guncel Yaklasimler*, 4(2).
- Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34 (1), 70-74.
- Topbaş, M. (2004). “İnsanlığın Büyük Ayıbı”. Çocuk istismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3, 76-80.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Toplu- Demirtaş, E. ve Yalçın, İ. (2017). *Kişilik kuramları gerçek yaşamdan kişilik analizi örnekleriyle*. Pegem Akademi. Ankara.
- Turan, A. ve Tıraş, Z. (2016). Çocuk ihmal ve istismarı. İçinde, N. Sargın, S. Avşaroğlu & A. Ünal (Ed.), *Eğitimden Psikolojik Yansımalar*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Turkish Studies - International Periodical For The Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8 Summer 2013*, 1975.

- Türker, G. (2017). *Aile hekimleri, hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeyleri: Burdur örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İnternet: Türkiye İstatistik Kurumu. , (Nisan, 2016). *Adalet İstatistikleri 2016*. Web: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070, adresinden erişildi.
- Türkkan, T., & ve Odacı, H. (2018). Liseli Ergenlerde Çocukluk Çağı Örseleme Yaşantılarının Cinsiyet, Gelir Düzeyi ve Ebeveyn Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 71-89.
- Ulucan, H., & Bahadır, Z. (2011). The examination of the weight lifters personal traits according to the some variables. *Nigde University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 5(2), 175-183.
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *TSA Dergisi*. 12 (1): 9-18
- İnternet: Web: <http://www.orhankavuncu.com/index.php/bilimsel-arastirma-yontemleri/172-bolum-dort>, adresinden erişildi. adresinden 16.05.2018'de alınmıştır.
- İnternet: Web: <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/izleme-gostergeleri-kilavuzu.pdf>, adresinden erişildi. adresinden 16.05.2018'de alınmıştır.
- WHO (World Healthy Organization). (2002). *World Report on Violence and Health; Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers*, Geneva, 60 s.
- World Health Organization. , (2011). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence 2006. *WHO: http://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/child_maltreatment/en/index.html* Acesso em, 12/12, adresinden erişildi..
- Wurf, G. C. (2018). Culture and personality in international schools: are trait differences in students' personalities attenuated or amplified. *Intercultural Education*, 29(3), 418-433.
- Yalçın, N. (2011). Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Projesi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 13-23.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2016). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yıldız, Ö. (2007). Çalışan Çocuklar: 'Sorun' mu? 'Çözüm' mü?. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 6(2), 57-66.
- Yıldızoğlu, H. (2013). Okul müdürlüğü beş faktör kişilik özellikle çatışma yönetimi stili tercihleri ilişkisi.

- Yücel, D. (2014). *Çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Medical Journal/Dicle Tıp Dergisi*, 39(4).
- Zielinski D. S. ve Bradshaw, C.P. (2006). Ecologica linfluences on the sequelae of child maltreatment: A review of the literature. *Child Maltreatment*, 11(1), 49–62.

EKLER

EK-1: Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-KF Örnek Maddeler

1.	Çocukluğumda, yeterli düzeyde beslendiğime inanmıyorum.	1	2	3	4
2.	Çocukluğumda, benimle ilgilenen ve beni koruyan birinin/birilerinin olduğunu bildirdim.	1	2	3	4
3.	Çocukluğumda, ailemdeki kişiler bana “aptal”, “tembel” ya da “çirkin” diye hitap ederlerdi.	1	2	3	4
4.	Çocukluğumda, annem ve babam ailemize ilgilenemeyecek kadar sarhoş ya da uyuşturucunun etkisi altındaydı.	1	2	3	4
5.	Çocukluğumda, ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri/birileri vardı.	1	2	3	4

EK-2: Beş Faktör Kişilik Ölçeği Örnek Maddeler

Aşağıdaki ifadelerin sizi ne derece tanımladığını lütfen belirtiniz	1 Hiç	2 Çok az	3 Biraz	4 Oldukça	5 Çok fazla
Konuşkan	1	2	3	4	5
Başkalarının kusurunu bulmaya eğilimli	1	2	3	4	5
Bir işi eksiksiz yapan	1	2	3	4	5
Depresif ve hüzünlü	1	2	3	4	5
Orijinal, yeni fikirler üreten	1	2	3	4	5

EK-3: Gönüllü Onam Formu

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışması olup Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü PDR bölümü yüksek lisans öğrencisi Pınar ELÇİ tarafından yürütülmektedir. Çalışmanın veri araçları olarak Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği-KF, Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Kısa Formu kullanılacaktır. Ölçeklerden elde edilen veriler sadece araştırma amacıyla toplanıp gizli tutulacaktır. Araştırmanın sonucu veya kendi sonuçlarınız hakkında bilgi almak isterseniz pinar_yalcin@hotmail.com adresine mail atabilirsiniz.

Pınar ELÇİ
Psikolojik Danışman
0533 047 23 25

NOT: Ölçek maddelerini lütfen boşluk bırakmadan ve doğru bir şekilde yanıtlayınız.

Çalışma hakkında bilgilendim ve gönüllü olarak katılım sağlamak istiyorum.

Katılımcının adı/ soyadı :

Üniversite / Bölüm :

Sınıf :

İmza :

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Pınar ELÇİ
Doğum Yeri ve Tarihi : Adana, 21 Aralık 1985

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

(2008) Nergis Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
(Psikolojik Danışman)
(2009) Sevim Muharrem Başdaş Özel Eğitim ve
Rehabilitasyon Merkezi (Psikolojik Danışman)
(2010- 2012) 172 'nci Zh. Tug. K.lığı Rehberlik ve Danışma
Merkezi (Psikolojik Danışman) Şırnak/ Silopi
(2012-2013) 19' uncu Motorlu P.Tug. K.lığı Rehberlik ve
Danışma Merkezi (Psikolojik Danışman) Balıkesir/
Edremit
(2013-2015) 28' nci Mknz P. Tüm. K.lığı Rehberlik ve Danışma
Merkezi (Psikolojik Danışman) Kıbrıs/ Paşaköy
(2015-2017) MEBS Okl. ve Eğt. Mrk. K.lığı Rehberlik ve
Danışma Merkezi (Psikolojik Danışman) Ankara/
Mamak
(2019) Çapa Bilim Koleji Ortaokulu (Okul Psikolojik
Danışmanı)

İletişim

E-Posta Adresi : pinar_yalcin@hotmail.com